Ազգ

Azg

29 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1996, ՈՒՐԲԱԹ # 227 (1233)

Պետդումայում այսօր կքննարկվի Ելցինին կամ Չեռնոմիրդինին պաշտոնազրկելու առաջարկը

28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, «ԱԶԳՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Պետական դումային այսօր ողված նամակում Ռուսաստանի նախագահ Ելցինը պաշտոնանկ իր, որպես Ռուսաստանի զինված ուժերի գլխավոր հրամանատարի, Չեչնիայից զորքերը հանելու հրաման տալու փաստը: Ելցինն այս նամակն ուղղեց Դումա այն բանից հետո, երբ նրա կոմունիստ եւ ազգայնական ընդդիմադիրները ճնշում սկսեցին նրան Չեչնիայում մնացած վերջին երկու բրիգադները հանելու հրաման արձակելու պատճառով: Մամլո քարտուղար Յաստրժեմբսկին ասաց, որ խորհրդարանի կոմունիստ նախագահին ուղղված նամակում Բորիս Ելցինը գրել է, թե Ռուսաստանի նախագահը կարող է ինքնուրույն որոշում կայացնել զորքերը տեղափոխելու հարցում: Նամակում նա ասում է նաեւ, թե պատգամավորները պետք է վստահ լինեն, որ ինքը, որպես Ռուսաստանի նախագահ, լիովին պատասխանատու է երկրի տարածքային ամբողջականության համար: Ելցինի հակառակորդները մտադիր են վաղն անցկացնել արտահերթ նիստ՝ քննարկելու զորքերի դուրսբերումը, որը, նրանց խոսքերով, փաստորեն արտոնում է Չեչնիայի անկախությունը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Վարչապետը կառավարության վստահության քվեի հարցն է բարձրացնում

Նա նաեւ խաղաղական ուժերի հետ երկխոսության պատրաստակամություն է հայտնում
Մինչդեռ նախագահ Տեր-Պետրոսյանը մեղադրում է ընդդիմությանը

ՆԱԻՐԱ ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆ

ԱԺ-ի նոյեմբերի 28-ի արտահերթ նիստը հրավիրվել էր Սահմանադրության 74-րդ հոդվածի պահանջի համաձայն, ըստ որի կառավարության կազմավորումից հետո 20-օրյա ժամկետում ԱԺ-ին է ներկայացվում կառավարության գործունեության ծրագիրը, ըստ այդմ ԱԺ-ում դրվում է կառավարության վստահության հարցը: Երեկ, ԱԺ-ում ներկայացնելով այդ ծրագիրը, վարչապետ Արմեն Սարգսյանը կոչ արավ տնտեսական խաղաղականության հայեցակարգային մոտեցումների վրա: Նա նախ ընդգծեց, որ «տնտեսական հարաբերությունները այլընտրանք չունեն», ապա կարեւորեց «մարդու ներսի ձայնը լսելու պահանջը», ինչը «հնարավոր է միայն ժողովրդավարական հասարակությունում»: Նա նկատեց, որ Հայաստանում հասարակության ընդգծված շերտավորումը հետեւանք էր կոմկուսային նախնական կուսակցական զործընթացի: Անդրադառնալով Հայաստանում առկա տնտեսական իրավիճակին, Սարգսյանը ընդգծեց, որ «այժմ մեր տնտեսությունում ախտորոշվել է այնպիսի վիճակ, երբ բարիքներ արտադրելը դժվար ձեռնտու է դարձել, քան դրանց բաշխումն ու վերաբաշխումը: Այսօր արտադրության մեջ ներդրում ներ անելը դարձել է ոչ շահավետ, փոխարենը նախապատվությունը տրվում է առեւտրային եւ փոխանակման կապիտալին: Ըստ այդմ, վարչապետը կարեւորեց արտադրական ոլորտի զարգացումը:

Այնուհետեւ վարչապետն «անդրադարձավ կրթության, գիտության, երկրի պաշտպանունակության, հոգեւոր արժեքների պահպանման խնդիրներին: Հայաստանի տնտեսական աճի ապահովման համար Սարգսյանը առանձնացրեց հետեւյալ նախապայմանները. ա) հասարակական համաձայնություն, բ) պետական ծախսերի կառուցվածքի վերանայում, գ) տնտեսության մասնավոր հատվածի զարգացում, դ) արտաքին գործոնների եւ կապիտալի ներհոսքի ապահովում, ե) առեւտրական ներդրումների ծավալների եւ զարգացում, զ) հասցեավորված սոցիալական պաշտպանվածության համակարգի ձեւավորում: Վարչապետն ընդգծեց նաեւ ներդրումների խրախուսման անհրաժեշտությունը, ինչի նախապայման համար վեց արժեթղթերի շուկայի ձեւավորումը: Իսկ արդյունաբերության զարգացման հիմնում պետք է դրվի շուկայի որոնումը եւ արտադրության իրացումը: Իր ելույթում վարչապետը կանգ առավ նաեւ տնտեսության այլ ոլորտների զարգացման հեռանկարներին:

Տես # էջ 2

ԲԱՔՈՒ

Նոր վարչապետ նաեւ Ադրբեջանում

ԲԱՔՈՒ, 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ-ANS-PRESS: Ադրբեջանի խորհրդարանը հաստատել է առաջին փոխվարչապետ Արթուր Ռասիզադեին հանրապետության վարչապետի պաշտոնում: Նրա թեկնածությունն առաջ էր քաշել նախագահ Ալիեւը, որի աշխատակազմում էլ մինչեւ կառավարություն գալն աշխատում էր Ռասիզադեն: Վարպետավոր վարչապետը 1957 թվին ավարտել է Նավթի եւ քիմիայի ադրբեջանական ինստիտուտը՝ ինժեներ-մեխանիկի մասնագիտությամբ: Նավթային մեքենաշինության բնագավառում իրականացրած մշակումների համար 1971 թվականին արժանացել է ԽՍՀՄ պետական մրցանակի, իսկ 1977-ին դարձել նավթային մեքենաշինության ինստիտուտի տնօրեն: 1978-81 թվերին եղել է Ադրբեջանի Պետպլանի նախագահի տեղակալը, իսկ 1986 թվականին նշանակվել է Ադրբեջանական ԽՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահի առաջին տեղակալ:

Գոբլը Ղարաբաղի համար «անցումային կարգավիճակ» է առաջարկում

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ղարաբաղյան հակամարտության բանակցային գործընթացի աշխարհագրության մեջ շուտով կավելանա եւս մեկ երկիր, եւս մեկ մայրաքաղաք՝ Պորտուգալիա, Լիսաբոն: Երկուշաբթի օրն այստեղ կգումարվի աշխարհի ամենաներկայացուցչական վեհաժողովներից մեկը՝ ԵԱՀԿ գագաթաժողովը: Երկարատեւ ընդմիջումից հետո ղարաբաղյան հակամարտությունը կրկին կհայտնվի բարձրագույն դիվանագիտության օրակարգում: Ի՞նչ ակնկալիքներ, փորձագիտական ինչպիսի՞ գնահատականներ եւ կանխատեսումներ կան բանակցային գործընթացի ամենագործուն եւ շահագրգիռ միջնորդ երկրներում՝ Ռուսաստանում եւ ԱՄՆ-ում: Այս հարցադրումներն է դրել իր առաջ «Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական ծառայություն՝ Լիսաբոնից առաջ պատրաստված հատուկ բողարկմամբ: Այսօր ներկայացնում ենք Արեւմտյան կողմից հնչած կարծիքները, որ արտահայտել են ռադիոկայանի վերլուծաբան Փոլ Գոբլը եւ Բաց մամուլի հետազոտական ինստիտուտի կոլեկտիվագիտության բաժանմունքի տնօրեն, բրիտանացի Լիզ Ֆուլերը: Պրն Գոբլը մեծ ակնկալիքներ չունի Լիսաբոնից թե ղարաբաղյան հակամարտության, եւ թե միջազգային մյուս հիմնախնդիրների, ինչպես ասենք ՆԱՏՕ-ի ընդարձակման, ԵԱՀԿ-ի վերակառուցման ռուսական առաջարկի ննման առումով: Միաժամանակ նահանգների եւ Ռուսաստանի նախագահների բացակայությունը, վերլուծաբանի կարծիքով, նույնպես փաստում է, որ դիվանագիտական ծեղքումներ չեն լինելու: Թերեւս, Լիսաբոնի գագաթաժողովում շարունակվի Արեւմուտքի եւ Ռուսաստանի փոխհարաբերությունների հստակեցման աշխատանքը: Պատասխանելով այն հարցին, թե ինչն ընդունելի կառաջարկեր կողմերին, Փոլ Գոբլն ասել է. «Նախ կբերեի, որ հրադադարը պետք է պահպանվի: Կասեի, որ Լեռնային Ղարաբաղի հայությունը պետք է ինքնավարության առժամանակյա կարգավիճակ ունենա, անվտանգ իբրեւ անցումային շրջանի կարգավորում: Ղարաբաղը պետք է նաեւ Հայաստանի հետ հատուկ հարաբերությունների կարգավիճակ ունենա: Ադրբեջանի կառավարությունը պետք է համաձայնի ինքնավարության այդ կարգավիճակի դրույթներին եւ ամբողջությամբ հարգի Հայաստանի եւ Ղարաբաղի միջեւ տարանցիկ ազատ կապը: Եվ վերջապես, կառաջարկեմ անցկացնել մի շարք համաձայնեցումներ, որտեղ խաղաղական համաձայնությունները կկայացվեն Ղարաբաղի ճշգրիտ կարգավիճակը որոշելու վերաբերյալ»: Իսկ առժամանակյա ինքնավարության կարգավիճակ ասածը պրն Գոբլը հետեւյալ կերպ է բացատրում.

Դժբախտաբար արեւմտյան ծնունդը, որ գործադրվում էր այս հակամարտության բոլոր կողմերի վրա, այժմ կրում է, ինչի որ նավթի փոխադրման գործարքը կնքվել է: Ղարաբաղյան կարգավորման նոյատակով արեւմուտքի գործադրած ճնշումը մասամբ պայմանավորված էր այն ենթադրությամբ, որ կարգավորումն անհրաժեշտ է նավթի ազատ հոսքն ապահովելու նպատակով: Ենթադրվում էր նույնիսկ, որ նավթի արտահանումից ստացված շահույթի մի մասը կարող է օգտագործվել իբրեւ օգնություն Հայաստանի վերականգնման համար: Այժմ ինչ-որ համաձայնություն է ձեռք բերվել, որը բացում է Ադրբեջանի նավթի ճանապարհը, որը սակայն շրջանցում է Հայաստանը:

Տես # էջ 8

Ռուսաստանը փորձարկեց «ՍՍ-24» բալիստիկ հրթիռը

28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, «ԱԶԳՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ռուսաստանն իրականացրեց միջմայրցամաքային բալիստիկ հրթիռի փորձարկում: «ՍՍ-24» հրթիռն այսօր արձակվեց Պլեսեցկի բազմահարկից: Հրթիռի 10 մարտագլխիկները, որոնք կարող են կրել միջուկային պայթուցիկներ, խփել են Կամչատկայի թիրախները գտնվող թիրախներին: Պաշտոնական անձինք ասացին, թե այս տարվա ընթացքում արձակված հրթիռներից՝ հինգերորդն էր սա: Նախորդ բոլոր հրթիռների նույնպես գնահատվել են լիովին հաջողված:

Ռադկո Մլադիչին ստիպեցին հեռանալ

28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, «ԱԶԳՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Անալիտիկ ճնշումներին, պաշտոնապես հրամանատարական շտաբը Բոսնիայի սերբական բանակի հրամանատար, գեներալ Ռադկո Մլադիչը: Մլադիչը երեկ հրամանատարական ներկայացրեց, որից հետո անցկացվեց կարճ մի արարողություն, որը վարեց բոսնիացի սերբերի ղեկավար Բիլյանա Պլավշիչը: Նամակում Մլադիչը տեղեկացրեց ղեկավարությանը, որ զորքերի հրամանատարությունը ինքը հանձնում է իր տեղակալ Միլովանովիչին: Իսկ Միլովանովիչն այսօր լիազորությունները փոխանցեց գեներալ Պերո Չոլիչին, որին նոյեմբերի 11-ին դեռեւս Բիլյանա Պլավշիչը նշանակել էր Ռադկո Մլադիչի պաշտոնին Բոսնիայի սերբական բանակի հրամանատար: Սակայն այն ժամանակ Մլադիչը ու նրան հավատարիմ մի խումբ բարձրաստիճան հրամանատարներ չէին ենթարկվել Պլավշիչի այդ որոշմանը: Գեներալ Մլադիչի պաշտոնանկությունը... Պլավշիչն իր խոսքում շնորհակալություն հայտնեց Մլադիչին Բոսնիայի սերբական կառավարության դեմ 92-95 թթ. մղված պատերազմում նրա ծառայությունների համար:

Ալեքսանդր Լեբեդը կուսակցության առաջնորդ ու նախագահ՞ս

28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, «ԱԶԳՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ալեքսանդր Լեբեդը մտադիր է նոր կուսակցություն ստեղծել եւ հնարավոր է, որ իր թեկնածությունն առաջադրի Տուլայի նահանգապետի պաշտոնին: Ինտերֆաքս գործակալությանն այդ մասին հայտնեց պաշտոնաթող գեներալի մամլո քարտուղար Ալեքսանդր Բարխատովը: Նրա խոսքերով, ներկայումս նախապատրաստվում է կուսակցության ծրագիրն ու կանոնադրությունը: Ալեքսանդր Լեբեդն ամեն օր հանդիպումներ է ունենում գործարարների եւ քաղաքական տարբեր գործիչների հետ: Մինչեւ դեկտեմբերի կեսերը Ռուսաստանի Անվտանգության խորհրդի նախկին քարտուղարը որոշում կընդունի Տուլայի մարզի նահանգապետի պաշտոնի ընտրություններին մասնակցելու մասին:

Ադրբեջանը շարունակում է պատանդներ պահել

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ռազմագերիների, անհայտ կորածների եւ պատանդների ԼՂՀ պետական հանձնաժողովի նախագահ Ալեքսանդր Աղաաբեկյանի տվյալներով, այսօր Ղարաբաղում յոթ ռազմագերի կա: Ինչպես հայտնի է, մայիսի 9-ին կողմերը «Բոլորին բոլորով» սկզբունքով փոխանակում իրականացրին ԻԴ միջնորդությամբ: Պրն Աղաաբեկյանի պնդմամբ, այդ ժամանակ հայկական կողմը լիովին կատարեց իր պարտավորությունը, ինչը չի կարելի ասել ադրբեջանական կողմի մասին: Մի խումբ ամիս անց պարզվեց, որ Գաբուստանում եւս 13 հոգի կան: Այս թիվը պաշտոնական է եւ հայտնի են բոլոր անձանց անունները: «Այստեղ կան փաստեր, որ դրանք Ռուսաստանի կամ Հայաստանի քաղաքացիներ են, որոնք ոչ մի կապ չունեն այս հակամարտության հետ: Ընդ որում նրանց մեջ կան այն կատեգորիայի մարդիկ, որոնք ըստ անցած փետրվարին ձեռք բերված պայմանավորվածության պետք է փոխանակվեն առանց պայմանների: Դրանք հիմնականում կանայք են, երեխաները, հիվանդները, մեծահասակներն ու վիրավորները: Օրինակ, հիշյալ անձանց մեջ է 1936 թվին ծնված Վազգեն Սերգեյի Դանիելյանը, 1979 թվին ծնված Իրինա Յուրիկի Խաչատրյանը, 1981 թվին ծնված Արմեն Արմենի Ներսիսյանը, Լարիսա Վոլոդիայի Կիրակոսյանը: Վերջինս պարզապես առեւտրական գործերով Թուրքիայում է եղել: Ոստիկանությունը նրան ձերբակալել է, երբ որ պահել եւ հետո հանձնել ադրբեջանական կողմին», տեղեկացրեց պրն Աղաաբեկյանը: Նոյեմբերի 17-ին ադրբեջանական ANS-press գործակալությանը տված հարցազրույցում ադրբեջանական համապատասխան հանձնաժողովը երկար ժամանակ ղեկավարող Իբրահիմ Յուսուֆովը ասել էր, թե հայկական կողմը չի ցանկանում վերադարձնել ադրբեջանցիներին, ինչը լիովին հերքեց պրն Աղաաբեկյանը: «Մենք ունենք 13 հոգի Ադրբեջանում, իրենք յոթ հոգի այստեղ եւ մենք լիովին պատրաստ ենք բանակցել այդ մարդկանց փոխանակումը կազմակերպելու շուրջ»:

ԵՐԵՎԱՆ

Բենոր Փաշայանին՝ ազատազրկում 6 տարի

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Շենգավիթի ժողդատարանը երկու մարդու ապօրինաբար ազատությունից զրկելու, ապօրինի զենք, ռազմամթերք կրելու եւ պահելու մեղադրանքով 1996-ի մարտի 7-ին կալանավորված Բենոր Փաշայանին դատապարտել է 6, իսկ Արսեն Միքայելյանին 4 տարի ազատազրկման: Համագործողի մյուս անդամները, որոնք կալանավորից ի վեր կրել էին իրենց մի խումբ ամիս ժամկետով դատավճռի հրապարակումից ազատ են արձակվել:

Համագործողի 6 անդամները դեռեւս հետախուզման մեջ են:

Սկիզբը էջ 1

Անդրադառնալով մամուլի և զանգվածային լրատվության միջոցների խնդիրներին, վարչապետն ընդգծեց, որ չորրորդ իշխանության ձևավորումը դանդաղ է ընթանում: Սարգսյանը համոզմունք հայտնեց, որ կառավարությունը նպատակ ունի «խրախուսել ազատ մամուլի ձևավորումը»: Ընդամին, նախատեսվում է ապապետականացնել լրատվության պետական միջոցները՝ հեռուստատեսությունը, ռադիոն, տեղեկատվությունը, «Հայաստանը», «Պարբերա-

190 պատգամավորներից 120-ը ընտրվել է միավորման ծրագրով: Ի պատասխան Սարգսյանը նկատեց, որ «Հանրապետության» և Տեր-Պետրոսյանի նախընտրական ծրագրերը համընկնում են:

Ի պատասխան մեկ այլ հարցի, որը վերաբերում էր արտաքին քաղաքականությանը, Սարգսյանն ընդգծեց, որ ՀՀ ԱԳՆ-ի խնդիրը պետք է ընդլայնվի. ԱԳՆ-ի վրա պետք է դրվեն երկրի տնտեսական քաղաքականության մեծամասշտաբ խնդիրներ. ընդամին, այդ նախարարությ-

Տեր-Պետրոսյանը Լիսաբոնում շատ լուրջ ճնշման է ենթարկվելու»: Այնուհետև նա հարկ համարեց հիշատակել երկու կողմերին էլ (Ադրբեջանին և Հայաստանի ընդդիմությանը) զուգահեռ հասկանալական է-Ն. Մ.) նշելով, որ Լիսաբոնում որևէ անակնկալ տեղի չի ունենա, և միակողմանի պարտադրված լուծումներ չեն լինի, այլ հիմնական փաստաթղթում կլինի հիմնախնդրի կարգավորման շուրջ «համաձայնեցված ձևակերպում»: Տեր-Պետրոսյանն այնուհետև նկատեց,

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Վարչապետը կառավարության վստահության քվեի հարցն է բարձրացնում

կան» հրապարակայնությունը, տեսական բաժնեմասով դրանք սեփականաշնորհելով: Վարչապետը կարևորեց նաև սփյուռքի գործոնը Հայաստանում:

Այս ծրագիրը, ըստ Սարգսյանի, հնարավոր չի լինի իրականացնել առանց ներքաղաքական կայունության և հասարակական համաձայնության: Ըստ այդմ Սարգսյանն ընդգծեց, որ կառավարությունը և անձամբ ինքը պատրաստ են երկխոսության բոլոր քաղաքական ուժերի հետ:

Ծրագրի ներկայացումից հետո վարչապետը պատասխանեց պատգամավորների հարցերին, միաժամանակ նշելով, որ այսօր ինքը ներկայացրեց միայն տնտեսական քաղաքականության հայեցակարգը, իսկ առավել որոշակի պատասխաններ կտրվեն միայն տնտեսական առկա իրավիճակի վերլուծություններից հետո:

Արամ Մանուկյանը («Հանրապետություն») հարցի ձևով դժգոհություն հայտնեց, թե ինչու վարչապետի ծրագրում ոչ մի խոսք չկա «Հանրապետություն» միավորման նախընտրական ծրագրի սոցիալ-տնտեսական քաղաքականության առնչությամբ: Մանուկյանը չմոռացավ վարչապետին հիշեցնել, որ ԱԺ-ի

նը հարկ եղած դեպքում պետք է լինի Հայաստանի տնտեսական ներկայացուցիչը այլ երկրում:

Իր հարցը ձևակերպելով առաջ Վիկտոր Դալլաքյանը նշեց, որ քաղաքակիրթ երկրներում ընդդիմությունը համարվում է պետության հարստությունը: Արդյոք այս մոտեցումը հնարավո՞ր է իրականացնել Հայաստանում: Ի պատասխան վարչապետը կրկնեց, որ ինքն անձամբ պատրաստ է երկխոսության քաղաքական ուժերի հետ, և հույս հայտնեց, որ կուսակցությունները «ողջ տեմպով» կընդունեն երկխոսության այս առաջարկը:

Ի տարբերություն վարչապետի, նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանը իր խոսքում հերթական անգամ մեղադրանքի պտղներ ուղղեց ընդդիմությանը: Այս անգամ առիթը ծառայեց Լիսաբոնում կայանալիք գագաթնաժողովը կապված ղարաբաղյան հիմնախնդրի կարգավորման հետ: «Այսօր սա հրատապ հարց է, արծարծվում է անընդհատ թե ադրբեջանական պրոպագանդայում, և թե դժբախտաբար նաև մեր ընդդիմությունը մեծ աղմուկ են բարձրացրել: Ադրբեջանը ակնկալում է, իսկ մեր ընդդիմությունը ենթադրում է, որ հենց նույնիսկ չարախնդում, թե Հայաստանը, ավելի ճիշտ Լևոն

որ Ադրբեջանը փորձում է օգտվել «Հայաստանի ներքին անկայունությունից»: Այնուհետև, հավանաբար հիշելով Հայաստանի որոշ «կայունության կղզու» շուրջ իր դիտարկումները, ավելացրեց «[illegible] անկայունությունը»:

Տեր-Պետրոսյանը հավաստիացրեց, որ Լիսաբոնում Ալիևի հնարավոր կարծր դիրքի պատասխանը, հակազդեցությունը «կլինի ադեկվատ»:

Դրանով ԱԺ-ի երեկվա արտահերթ նիստն ավարտվեց, որից հետո «Հանրապետություն» միավորումը նիստ գումարեց:

Այսօր նոյեմբերի 29-ին, ժամը 13:30-ին ԱԺ պատգամավորները և կառավարությունը կհավաքվեն, տեղեկանալու, թե 24 ժամվա ընթացքում Սահմանադրության պահանջի համաձայն պատգամավորների առնվազն 1/3-ը անվստահության մասին որոշման նախագիծ ներկայացրե՞լ է ԱԺ: Նման նախագիծ չներկայացնելու կամ ԱԺ-ում նման որոշում չընդունվելու դեպքում կառավարության «գործունեության ծրագիրը համարվում է հավանության արժանացած»: Ըստ այդմ կառավարությունը ստանում է վստահության քվե:

ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 29

Ուրացյալների հատուցումն ուրացումն է

Մտորումներ Հայաստանի խորհրդայնացման չնշվող տարեդարձի առթիվ

Տապանաքար... չունի: Նրանք, ովքեր թաղեցին 70-ամյա Հանգուցյալին, ոչ միայն զլացան հուղարկավորել «Աստ հանգչի» մակագրությամբ, այլև արեցին ամեն ինչ՝ հայոց հողում նրա գոյությունը հիշեցնող ու վկայող ամեն ինչ վերացնելու համար: Ջգտում են մոռացության տալ, որ ծննդյան թվական է ունեցել, ապրել է ու մահացել, և իր գոյության յոթ երկար ու ծիգ տասնամյակներին եղել-է թե մեղքերով ծանրաբեռն, թե արարման հրաշքներով լեցուն: Եղել է, և անկախ որևէ մեկի ցանկությունից՝ չի կարող լինել... չեղած: Հավերժորեն նա էր և մնալու է 1920-1990 թվականների միջև ընկած ժամանակաշրջանի հայության «միակ հնարին հայրենիքը», ինչպես գրել է նույն այդ Հանգուցյալից հալածյալ ու տառապյալ Հովհաննես Քաջազնունին:

Ինչո՞ւ ուրացանք նրան, մեր երբեմնի «միակ հնարին հայրենիքին», ինչո՞ւ չենք ուզում հիշել գոնե նրա ծննդյան օրը, որ լրանում է... Նոյեմբեր 29-ին: Այսօր: Ողորմելի ինքը, Հանգուցյալը, իր ծննդյան օրից ու վայրկյանից ամեհի, մոլեռանդ անհանդուրժողությամբ մերժեց, հերքեց, այպանեց ու չընդունեց իր նախորդի՝ Հայաստանի 1-ին Հանրապետության ծնունդն ու վախճանը: Ուրացավ նախորդին, դաստիարակեց ուրացողների ամբողջ սերունդներ, շարունակ ներարկելով, թե նախորդի երիցս կարճ գոյությունը միմիայն թշվառության ու խավարի անվախճան մի քաոս էր, ոչինչ ավելի, անեծք էր ու պատուհաս՝ ժողովրդի գլխին, չուներ ոչինչ լուսավոր և անգամ ոսկեղենիկ երազ: Այդպես Ուրացումը, որ մարդկային բնության մեծագույն արատներից մեկն է, դարձավ... հասարակական հոգեբանության բնական, անգամ խրախուսելի դրսևորման ձև, աղճատեց ժողովրդի պատմական հիշողությունը, աղավաղվեց բարոյական նկարագիրը: Հետևա՞նքը: Ուրացյալների դաստիարակություն ստացածները, իբրև պատմական փոխվրեժ, ուրացան... իրեն՝ Հայաստանի Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությանը:

Արդա՞ր է այս նոր Ուրացումը:

Բայց կարո՞ղ է ուրացումն... արդար լինել: Ցանկացած ուրացում՝ խորհրդային տարիների պատմությունից հայտնի է ահավոր, հրեշավոր մի երևույթ՝ ստալինյան բռնությունների մոլեգնության ամենադաժնդակ տարիներին թերթերը լցվել էին «ժողովրդի թշնամի» հռչակված հայրերից, ամուսիններից, զավակներից հրաժարվելու հայտարարություններով: Տասնամյակներ անց պարզվեց, թե որքան բարոյազուրկ, որքան անարդար էին այդ քայլին դիմողները, եթե անգամ այդպես էին վարվել իրենց գլխին կախված կացինը հեռացնելու սարսափից:

Եվ հիմա, ինչպե՞ս կարելի է հրաժարվել... ծնողից: Նույնիսկ՝ ամենավատ: Նա քո սկիզբների սկիզբն է, ինչ էլ լինի, թե ինչպես, դու չէ, որ ընտրել ես նրան, Արարիչն է այդպես կամեցել: Դու ամենաշատը կարող ես ամաչել կամ հպարտանալ քո ծագումով, բայց փոխել՝ երբեք:

Հայաստանի երրորդ Հանրապետությունը նախորդի ծնունդն է, ժառանգորդը, իրավահաջորդը: Չլիներ Հայաստանի Խորհրդային Հանրապետությունը, պահպանված չլիներ հայության վերջին բեկորները, պետականության թեկուզև ձևական, թեկուզև կիսանկախ «ատրիբուտները», թեկուզև ոչ լիարժեք խորհրդանիշերը՝ պառլամենտը, զերբը, դրոշը, հիմնը, իշխանության մարմինները, այս հողի վրա չէր ծնվելու մեր նորօրյա անկախ պետականությունը: Ումի՞ց ծնվեր և, ամենակարևորը, ո՞ւմ համար: Քանզի չլիներ անշիրմաֆար, անհուշ ու անհիշատակ այդ Հանգուցյալը, չէինք լինելու նաև... մենք:

Խաղաղություն և խորին հարգանք Խորհրդային Հայաստանի... հիշատակին:

Չուրանանք նրան, որ մեր հաջորդները... չուրանան մեզ: Այն, ինչ հիմա լավ էր անցյալ յոթանասունամյակի տարիներին, հիշենք գուրգուրանքով ու սիրով, քնքշությամբ ու հպարտությամբ, մեր պարտքը համարելով բազմապատկել ստացած նյութական ու հոգևոր ժառանգությունը և ոչ վատնել հեշտին ստահակի անփութությամբ: Իսկ այն, ինչ հիմա վատ էր խորհրդային ոչ հեռու անցյալում՝ հար ու հարատև հիշենք ցավ ու դառնությամբ, կսկիծով ու մորմոքով, և այդ ոչ թե շուրթերս անեծքով դողծելու, այլ այնպիսի մի տեսություն կերտելու մեն-միակ նպատակով, որ թույլ չտանք դրանց... կրկնությունը: Այժմ և միշտ:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

«31»-Ի ԳՈՐԾ

«Նպատակը ժողովրդին ու ազատամարտիկներին համախմբելն էր»

«Վահան Հովհաննիսյան+30» գործով վերջին երկու դատական նիստերում ցուցմունքներ տվեց ամբաստանյալ Արմեն Ռուստամյանը՝ ՀՅԴ անդամ, Երևանի քաղխորհրդի պատգամավոր: Նրան ձերբակալել են 95 թ. հուլիսի 29-ին առանց Երևանի քաղխորհրդի թույլտվություն ունենալու, պատճառաբանելով, թե մի կին ավտոմեքենայի է ներքաշվել նույն համարանիշի ավտոմեքենայով: Հուլիսի 31-ին Երքաղխորհրդի նախագահությունը նրան զրկում է պատգամավորական անձեռնմխելիությունից, քանի որ տան խուզարկության ժամանակ ռազմամթերք էր հայտնաբերվել, սակայն խնդրելով քրեական գործ հարուցելը չնույնացնել կալանավորելու հետ:

Արմեն Ռուստամյանը հայտնեց, թե իր տանը ռազմամթերք չի եղել, քննիչներն էլ զգալով, որ խայծը կուլ չի տալիս, խուզարկության արձանագրությունը չներկայացրին ստորագրելու: Նախկին պատգամավորը մեղադրական եզրակացությունը համարեց անհեթեթություն, ասելով, թե հասկանալի չեն ամբաստանյալներին վերագրվող հանցանքները: Հերքեց նաև իրեն վերագրվող մեղադրանքները Դաշնակցության կապավոր, որը դոլար և ավտոմեքենա է տրամադրել «ահաբեկիչներին»: Քրեական գործում թվարկվող հավաքների վերաբերյալ հայտնեց, թե դրանք քաղաքական նպատակ են հետապնդել և ոչ թե ահաբեկչության նախապատրաստմանը:

Ամբաստանյալի ասելով, իրենք նպատակ ունեին ազատամարտիկներին հեռու պահել քաղաքական միջադեպերում օգտագործվելուց, ինչպես նաև համախմբել ժողովրդին: Սա էր լինելու իրենց պայքարի մեթոդը, որի համար հիմք էին հանդիսացել իշխանությունների վարած քաղաքականությունը, հուլիսի 21-ին Ազատության հրապարակում տեղի ունեցած կրակոցները և հուլիսի 5-ին իշխանությունների հաղթանակը: Ամբաստանյալ Գագիկ Կարապետյանը, որը նախաքննության ժամանակ հայտնել էր, թե Արմեն Ռուստամյանից է ստացել դոլարն ու ավտոմեքենան, դատարանում հերքեց ասելով, թե քննիչներն են հարկադրել, փոխարենը խոստանալով կալանքից ազատել իր պատանի եղբորը: Գագիկ Կարապետյանի եղբայրը ներկայումս [illegible] է:

Ա. Պ.

ՓՈԽԱԴՐՈՒՄՆԵՐ

ՀՀ մաքսային ծառայության միջազգային համագործակցության նոր փուլ

Ինչպես տեղեկացանք ՀՀ մաքսային վարչության լրատվական ծառայությունից, այս տարվա նոյեմբերի 1-ից ուժի մեջ է մտել ՀՀ մաքսային վարչության պետ Երջանիկ Աբգարյանի կողմից ստորագրված «ՀՀ մաքսային սահմանով իրականացվող բեռնափոխադրումների բնագավառում մաքսային հսկողության կանոնակարգման մասին» հրամանը, ըստ որի հաստատվեց «TIR» կոնվենցիայի մասնագիտացված մաքսային ստորաբաժանման ժամանակավոր կանոնադրությունը:

Ստորաբաժանումն ապահովելու է միջազգային ավտոճանապարհային փոխադրումների (ՄՃՓ) գրքույկի օգտագործմամբ ՀՀ մաքսային սահմանով բեռների ներմուծման-արտահանման, տարանցիկ փոխադրումների սահմանված կարգի արդյունավետ կիրառումը: «ՄՃՓ» փոխադրվող բոլոր բեռները «Ասիկուդա» համակարգի միջոցով ենթարկվելու են մաքսային ձևակերպման (հայտարարագրի գրանցում, գնահատում և գանձում): Տարածաշրջանում գործող TIR ստորաբաժանման ծառայողը կատարելու է միայն այն բեռնարկղերի զննման գործողությունները, որոնք փոխադրվելու են TIR համաձայնագրերի շրջանակներում: Մաքսային նման գործողությունները տարբերվելու են սովորական մաքսային հսկողության արարողակարգից նրանով, որ TIR ստորաբաժանման տեսուչը պատասխանատու է լինելու միայն այդ բեռների զննման և բացթողման համար: Զննման ընթացքում հայտնաբերված թերությունների դեպքում TIR տեսուչը ղեկավարվելու է ՀՀ մաքսային օրենսդրության պահանջներով և թերությունների մասին զեկուցագիր է ներկայացնելու ՀՀ մաքսային վարչությանը:

Մեղրու, Բավրայի, Գոգավանի և Բագրատաշենի մաքսակետերը հաստատվել են որպես «ՄՃՓ» գրքույկի կիրառմամբ իրականացվող բեռնափոխադրումների սահմանային մաքսային մարմիններ: ՀՀ ներմուծվող և արտահանվող Արարատյան տարածաշրջանային մաքսատանը մաքսային ձևակերպումների ենթակա ավտոմոբիլային տրանսպորտով տեղափոխվող բեռների ՄՃՓ գրքույկի կիրառմամբ մաքսային ձևակերպումները և հսկողությունը Վրաստանի և Թուրքիայի ուղղություններով բեռնափոխադրումների դեպքում իրականացվելու է «[illegible]» տեսական ձեռնարկության տարածքում, իսկ Իրանի և Ադրբեջանի ուղղություններով «Արմէկսպո» տեսական ձեռնարկության տարածքում:

Վերոհիշյալ ստորաբաժանման մեջ մտնելու են ևս երկու օգնական ծառայություններ՝ մաքսային փոխադրողի և բրոքերի ինստիտուտները, որոնց գործընթացն իրականացնելու են համապատասխան անձինք կամ կազմակերպությունները:

Միջազգային ավտոճանապարհային փոխադրումների տարանցիկ ռեժիմն այն եզակի տարանցիկ բեռնափոխադրումների համակարգն է, որը հեշտացնում է ոչ միայն բեռը փոխադրողի, այլ նաև մաքսային մարմինների ծանրաբեռնվածությունը:

ԱՐԱՄ [illegible]

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 0 տարի
Հիմնադիր և հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երևան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքերը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ընթացիկ

Հասակի բանագնաց Ջոզեֆ Փրեսելն անցյալ ամիս անհաջող մի փորձ արեց անհրկախայերին համոզելու, որ Ղարաբաղն անկախ չպետք է լինի: Հոկտեմբերի 19-ին, նախագահական ընտրություններից երեք շաբաթ առաջ, Հայ դատի հանձնախմբերի հրավերով նա Վիեննայից (Ավստրիա) Դետրոյթ ժամանելով հանդես եկավ հայ համայնքի առաջ,* անհայտոտեն դրդված ներքին քաղաքականությամբ՝ ինչքան հնարավոր է շատ ձայներ հավաքել նոյեմբերի 5-ի ընտրություններին, եւ Քլինթոնին փոխպետքարտուղարի մի համաձայնագիր առաջարկեն. «առաջ մենք անհրկացիներին եւ եվրոամերիկացիներին կպահենք, որ մեծ զոհաբերությամբ չենք պարտ գրեն, եւ նրանք «կանեն այդ»: Հայաստանի ներքին գործերին միջամտելու մեկ այլ արտահայտությամբ նա նշեց, որ «Հայաստանում անցկացված նախագահական ընտրությունները ու նրանց շուրջ ծագած սառնակարծությունները մեծապես դանդաղեցրել են դաշնակային հավաքասարությունը լուծելու աշխատանքները»:

Իր ելույթի վերջում նա ակնարկում լինել մի ուրուական խմբի, որն իր ղեկավարին էր զոհաբերել կանգնում ընտրատեղի օրերին, եւ ուրեմն գանկանում էր իր կողմը գրավել հնարավորին չափ շատ հայերի: Պատկերացրեք, ինչ խոսքեր կարող էր նա ասել, եթե այս համաձայնագիրը չլիներ:

Հարցուպատասխանի բաժնում դատավորի Կարյան Շիկյանը, 200 ունկնդիրների բացականչություններին ներքո, դիմեց հարցումն բանագնացին, ասելով. «Կարծում եմ, ընդհանուրի վերաբերմունքն այն է այստեղ, որ տեղեկատուների ա-

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Երբ գերհզոր տեսությունը խառնվում է Ղարաբաղի գործերին

գտավից կանգնելու համար Հայ դատին վարձահասույց լինելու հրամայականներով:

Անդրադառնալով ԱՄՆ-ի համար Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման կարեւորությանը, բանագնաց Փրեսելը նշեց երկու պատճառ: Առաջինը ԱՄՆ-ում հայկական համայնքի գոյությունն է, որ կարող է «սփածել Կոնգրեսի եւ տեղեկատվամիջոցի վրա, ինչպես Իսրայելն է նմանում իր ջաբականը», եւ երկրորդը Ադրբեջանի նավթի հետաքրքրության պաշարների գոյությունը:

Նա այնուհետ նկարագրեց հակամարտությունը լուծելու ամերիկյան ջանքերը. «Կան բաներ, որ մենք կարող ենք անել եւ փորձում ենք անել: Մենք կարող ենք արագացնել բանակցությունները, խաղալ, խաբել, վիճարկել, համոզել, գայթակղել, ժամանակ վատնել, անգործության մատնել եւ կոտրել բոլոր կողմերին»:

Իմ կարծիքով, այս բոլոր ջանքերն էլ մեզ համար լուրջ չեն: Միացյալ Նահանգները ոչ մի գործ չունի Իրան խորելու իր սահմաններից հազարավոր մղոններ հեռու գտնվող մեկ երկրի գործերի մեջ եւ սպառնալու նրան»:

Բայց Փրեսելը կարծում է, որ եթե սպառնալիքները չեն աշխատում, ապա կաշառքը կարող է ազդել եւ գանկալի արդյունք տալ: Նա անմամբ ապար եւ բազմահայտ հույսարունեց, որ երբ հայերն ու ազերիները կնքեն, թե ինչ կարող են ակնկալել հայերը Ղարաբաղի հարցում ԱՄՆ-ի միջամտությունից: «Հավանական լուծումը զոհացուցիչ չի կարող լինել այստեղ նստած յուրաքանչյուր անձի համար: Նախիջևան ընդունելի համաձայնության հասնելը կողմերից պահանջվելու է շատ բան զիջել: Եվ ճանի որ հայերն այժմ ավելի ուժեղ դիրք ունեն, ուրեմն նրանք ավելի շատ են զիջելու: Այդ բեզանգիները պետք է հրաժարվեն ոչ տարածքներից, որն ավելի դժվար է, քան իրական բաներից հրաժարվելը: Պարզաբանելով իր միտքը, նա հայտարարեց, որ լուծումը «ազերիներից պահանջելու է ընդունել այն փաստը, որ իրենք կորցրել են վերահսկողությունը Ղարաբաղի նկատմամբ, իսկ հայերից այն, որ Ղարաբաղը չի կարող անկախ պետություն, այսինքն ՄԱԿ-ի անդամ դառնալ: Նա ինքնակառավարում ունենալու է, բայց ոչ դեսպանատուն Մոսկվայում»:

Էլ ավելի հստակեցնելով իր եւ իր կառավարության դիրքորոշումը, Փրեսելն ասաց, որ ինքը համաձայն չէ, որ «Ղարաբաղը անկախ է» «Ոչ էլ իմ կառավարությունն է համաձայն», ավելացրեց նա:

Անկեղծ ասած, մեզ այնքան էլ չի հետաքրքրում, թե Ամերիկայի կառավարությունն ինչ է մտածում Ղարաբաղի ապագայի վերաբերյալ: Ղարաբաղն այսօր դե ֆակտո անկախ է:

Զարմանալի, որ Փրեսելը խոսում էր այն ժամանակ փորձելով նրանց մաքնողի արժանապատվության ենթասողմերով եւ ոչ թե փորձի շուկայացնել խաղաղականությունը: Մեզ պետ չի գալիս այդ մոտեցումը: Մենք անձնապես ծեր դեմ ոչինչ չունենք: Հարգում ենք Ձեզ: Դուք բանագնաց եք, բայց սխալ պաշտոն եք բերել մեզ եւ սխալ ասաելիություն եք կատարում: Մենք վիրավորված ենք Ղարաբաղի հարցի շուրջ ձեր վարած խաղաղակարգությունից»:

Զգալով, որ իր ասածները հայած յորդի վրա չեն ընկնում ներկաների, Փրեսելն անմիջապես փոխեց «մարտավարությունը», ասելով, որ Ղարաբաղն, իհարկե, կարող էր անկախանալ, եթե միայն հայերն ու ազերիները համաձայնեին դրան: Նա ներկաներին կոչ արեց դիմել Կոնգրեսին, Ղարաբաղի վերաբերյալ Ամերիկայի խաղաղականությունը փոխելու պահանջով:

Վերջում, սակայն, մի շարք հեռուստաարտոնագրային մեջբերումով ակնարկեց իր ելույթը հայ զարման բանագնացը: Նա ասաց, որ չհայած երկար ճանապարհ էր կտրել Վիեննայից Դետրոյթ լսելու հայ համայնքի կարծիքը, նա չէր փոխելու Ղարաբաղի անկախությանը դեմ լինելու իր դիրքորոշումը: «Մի՞թե կարծում եք, որ ես Վաշինգտոն եմ վերադառնալու համախտափոխված, ինչպես Պողոս առաքյալը Դամասկոս վերադառնալիս: Ոչ, նման բան ինձ հետ չի կատարվի», ասաց Փրեսելը:

ՀԱՐՈՒԹ ՍԱՍՈՒՆՅԱՆ,
«Կալիֆոռնիա կուրիեր»

* Այս մասին «Ազգը» գրել էր երեկ եւ նախօրեին:

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ

«Հացի ծրագիրը»՝ դեկտեմբերի 1-ից

Հայ օգնության ֆոնդն այսուհետեւ իր գործունեությունն առավել «թափանցիկ» դարձնելու եւ իրականացվող ծրագրերի մասին տեղ-տեղ սողոսկող աղավաղված տեղեկատվությունը բացառելու համար յուրաքանչյուր նոր ծրագիր սկսելուց առաջ եւ հետո զրույցի կհրավիրի լրագրողներին:

Այս մասին ասվեց երեկ ՀՕՖ երեւանյան գրասենյակում հրավիրված մամուլի ասուլիսում, որին ներկա էին ՀՕՖ Հայաստանի մասնաճյուղի փոխտնօրեն Արմենակ Մխայելյանը եւ Սննդի ծրագրերի տնօրեն Գրիգոր Թադեւոսյանը: Վերջինս, հանրագումարի բերելով ՀՕՖ զարգացման եւ շինարարական ծրագրերին զուգահեռ մարդասիրական իրականացված սննդի ծրագրերը, դրանք բաժանեց երեք մասի. օգնություն Երեւանի եւ մարզերի մանկատներին, օգնություն մանկապարտեզներին, ծերանոցի եւ գիտության գործիչներին, բյուջետային հիմնարկների աշխատակիցներին եւ վերջապես «Հացի ծրագիր», որ կսկսվի դեկտեմբերի 1-ից:

Մանկատների օգնության ծրագիրն սկսվել է 1995-ի սարերից ընդգրկել Երեւանի 260 դպրոցական եւ գերատեսչական մանկապարտեզների 28-30 հազար երեխաների եւ դաստիարակների (որն Թադեւոսյանը հանձնարարեց լսել, որ առանց ՀՕՖ տրամադրած օգնության մայրաքաղաքի եղանի թվով գերատեսչական մանկապարտեզներ միայն կշիմանային շուկայական հարաբերությունների դաժան մամլիչին), սակայն մը ընդգրկել մարզերի 760 մանկապարտեզների 50040 երեխաների եւ 17527 աշխատակիցների:

Երկրորդ ծրագիրն իրականացվում է կառավարության մարդասիրական օգնության կենտրոնական հանձնաժողովի հետ համաչափ եւ նույնպես շարունակական է: Մի տարում այն կրկնվել է 4 անգամ եւ նախորդ ամիս բաշխվել 310 հազար դասախոսների եւ բյուջետային հիմնարկների աշխատակիցների ճանաչմունքի ծանր վիճակ:

Նորությունը հացի ծրագիրն է, որ նախատեսված է Երեւանի եւ շրջանի գոտու «Փարոս» համակարգում գրանցված 113 հազար միայնակ թոշակառուների եւ ծնողազուրկ երեխաների համար: Հացի կտրոնների բաշխումը սկսվել է նոյեմբերի 25-ից եւ ծրագրված է 4 ամսվա համար (5-ական կգ յուրաքանչյուր ամիս, կգ-ը 20 դրամով):

Պրն Թադեւոսյանը վերհիշեց նաեւ ՀՕՖ իրագործած եւ ընթացքի մեջ գտնվող ծրագրերը, այդ թվում «Սնունդ աշխատանքի դիմաց» ծրագիրը, որ իրականացվել է Ջրաշենում, Սոլիդարում եւ Տիգրանաշենում: Նշվեց, որ ՀՕՖ ծրագրերից այս կամ այն չափով օգտվել են գործունեության հայաստանյան գրեթե բոլոր բնակիչները:

Ծրագրերի համակարգման եւ ընդլայնման նպատակով ՀՕՖ-ը գրասենյակ է բացել Դիլիջանում, ծրագրում է նույնը անել նաեւ Հայաստանի հեռավոր շրջաններից մեկում:

ԼԻԼԻԹ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

ՀՀ նախկին վարչապետը դասախոսեց Արցախում

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ նախկին վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը, որը Ստեփանակերտ է ժամանել նոյեմբերի 26-ին, հաջորդ օրը Արցախի պետհամալսարանում հանդես եկավ «Շուկայական հարաբերություններ» թեմայով դասախոսությամբ: Ունկնդիրներն էին կրթօջախի պրոֆեսորադասախոսական կազմը եւ ուսանողությունը, հանրապետության հիմնարկ-ձեռնարկությունների ղեկավարներ ու մասնագետներ:

Շնորհավորելով ԼՂՀ-ում անցկացված նախագահական ընտրությունների առթիվ, բանախոսն այնուհետեւ ներկայացրեց ՀՀ տնտեսական համակարգը, այն հանգամանքները, որոնք հանգեցրին են առնվել սոցիալ-տնտեսական զարգացման ընթացիկ ուղու ընտրության ժամանակ, ընդգծեց այդ ուղու առանձնահատկությունները, կարեւորելով նաեւ կրթական համակարգում բարեփոխումների իրականացման անհրաժեշտությունը:

Վերջում պարոն Բագրատյանը պատասխանեց ունկնդիրների բազմաթիվ հարցերի:

Դասախոսությանը ներկա էին ԼՂՀ ԱԺ նախագահ Ա. Ղուկասյանը, վարչապետ Լ. Պետրոսյանը, այլ պաշտոնյաներ:

ՏԱՐԱԾՔ

Հրդեհ երեւանյան դպրոցում

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Նոյեմբերի 28-ի առավոտյան, առայժմ չպարզաբանված պայմաններում, հրդեհ է ծագել մայրաքաղաքի թիվ 71 հանրակրթական դպրոցում: ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության ընդհանուր միջնակարգ կրթության վարչությունում Արմենպրեսի թղթակցին ասացին, որ կրակը բռնկել է շենքի ճակատային մասի ձախ կողմի դասարաններից մեկում եւ տարածվել՝ ընդգրկելով 3-4 դասարան եւս: Հրդեհն արագորեն մարվել է հրշեջ վարչության աշխատակիցների կողմից: Տուժածներ չկան: Հրդեհի պատճառները եւ վնասներն ուսումնասիրվում են: Դեպքի վայր են ժամանել նախարարության պատասխանատու աշխատակիցներ, լրագրողներ:

Հայ երիտասարդները կարող են ուսանել Արգենտինայի համալսարաններում

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մեր հանրապետության երիտասարդների համար հնարավորություն է ստեղծվել բարձրագույն կրթություն ստանալ Արգենտինայի Հանրապետության 14 համալսարաններում: ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության արտաքին կապերի վարչությունում Արմենպրեսի թղթակցին ասացին, որ բաց ուսուցման նման ծրագիր Արգենտինան իրականացնում է ԱՊՀ անդամ երկրներում՝ վճարելով սովորողների ուսման վարձը: Դիմորդների թիվը չի սահմանափակվում, նրանց տրվում է մասնագիտության ազատ ընտրության հնարավորություն: Հարավամերիկյան այդ հանրապետությունում ուսանել ցանկացողները պետք է ունենան իսպաներենի տարրական գիտելիքներ, մասնակցեն հարցազրույցի, որը կանցկացվի Արգենտինայի Հանրապետության ներկայացուցիչների մասնակցությամբ:

Հելսինկյան ասամբլեայի մասնաճյուղեր՝ Հայաստանի շրջաններում

Եվրամիության «Ժողովրդավարություն» ծրագրի շրջանակում հատկացված շնորհները (գրանտ) այս տարի բաժին էին ընկել Երեւանի մամուլի ակումբի եւ Հայ երիտասարդ իրավաբանների միության ներկայացրած ծրագրերին: Մամուլի ակումբի ծրագիրը՝ նպատակաուղղված Հայաստանում նախագահական ընտրությունների անցկացմանը, կավարտվի ծրագրի շրջանակում թողարկվող բյուլետենի 6 համարների լույսընծայմամբ: Ինչ վերաբերում է Երիտասարդ իրավաբանների միությանը, որ մասն է միջազգային համանուն կազմակերպությանը, մի քանի ամիս առաջ հաստատված շնորհը՝ մոտ 143 հազար էկյու, կտրամադրվի միայն այս ամսին: Այն գլխավորապես ուղղվելու է հասարակական կազմակերպությունների զարգացման միջոցով ինքնակառավարման հիմնական գաղափարների ամրապնդմանը:

Նոր շնորհը՝ 111 հազար էկյու, որ Եվրամիությունը վերջերս է հաստատել, կտրամադրվի Հելսինկյան քաղաքացիական ասամբլեայի Հայաստանի մասնաճյուղին (ղեկավար՝ Ա. Բայանդուր): Գրանտի շրջանակներում նախատեսվում է ստեղծել ասամբլեայի տարածաշրջանային ներկայացուցչություններ, հետագայում դրանք դարձնելով խաղաղացիական կրթության կենտրոններ:

«Ժողովրդավարություն» ծրագրի Հայաստանի ներկայացուցիչ Դ. Սանդուխչյանը տեղեկացրեց նաեւ, որ հաջորդ տարվա հունվարից լույս կընծայվի ծրագրի հատուկ ամսագիրը, որի առաջին համարներից մեկում կներկայացվի Հայաստանը:

Ա. Վ.

Տաշիրում ընտրություններին «մասնակցել են» նաեւ հանգուցյալները

Հայտնի է, որ նոյեմբերի 24-ին կայացած կրկնական ընտրություններում Տաշիրի քաղաքապետ է ընտրվել քաղգործկոմի նախագահ Էդիկ Այվազյանը: Ընդամենը 10 ձայնի տարբերությունը զանազան խոսակցությունների առիթ է դարձել բնակչության շրջանում եւ ոչ միայն...

Տեղական «Տաշիր» հեռուստատեսությունը հաղորդել է, որ ընտրողների ցուցակում եղել են հանրապետությունից բացակայողների, նույնիսկ հանգուցյալների անուններ: Նշված փաստերի առթիվ մյուս թեկնածուի՝ Սերգեյ Սուքիասյանի կողմից դիմում է հղվել Տաշիրի ժողդատարան, իսկ դատը կկայանա մոտ օրերս: Փաստերը ծածկելու նպատակով դիմեցին Տաշիրի համայնքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահ Աննա Մարտիրոսյանին, որը զարմանալիորեն «տեղյակ չէր» ոչ տեղական հեռուստատեսության հաղորդմանը, ոչ էլ դատարան ներկայացված բողոք-դիմումի բովանդակությանը: Նման «հավասարակշռությունը» մասնագիտական լրատվության միջոցների մոտ անտեղյակ ձեւանալու սկզբունքին լիովին համապատասխան է, մնում է սպասել դատարանի որոշմանը, գուցե այս օրերին հանգուցյալները հարություն առնեն:

ՄԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Վանաձոր. «Պոլիմերստինծում» կարտադրվի կավիճ

Գրելու կավճի արտադրությունը բարդ տեխնոլոգիական ընթացք է եւ առաջին հերթին պահանջում է մաքուր ելանյութ: Մինչ հիմա մեր հանրապետությունում չկար այդ արտադրությունը, եւ կավիճը ներմուծվում էր Ռուսաստանից, որը զգալի ծանրաբեռնվածության պատճառով դադարեցվել է:

Վանաձորի «Պոլիմերստինծ» միավորման գիտահետազոտական ինստիտուտի թիվ 12 լաբորատորիայի գիտնականները, Մ. Ղուբասարյանի ղեկավարությամբ, ավարտեցին կավճի արտադրության նոր տեխնոլոգիայի մշակումը: Նրանք տեղական բազայի օգտագործմամբ, կիրառելով տարբեր բաղադրիչներ՝ նրանք կատարված առաջնային նախորդներից 4 անգամ ավելի դիմացկուն կավիճ: Այն ձեռքին հետք չի թողնում եւ փոշի չի առաջացնում:

Արդեն պատրաստ է կավճի 500 ձողիկ, որոնց լաբորատոր եւ արտադրական փորձարկումները հաջողությամբ են անցել, եւ շուտով կսկսվի կավճի մասսայական արտադրությունը:

Մ. Ս.

ԱԶԳ

անդրադարձ

Ժամանակին ադրբեջանցիները ոգեւորում էին, որ դուք, լինելով Գորբաչովին մոտ կանգնած մարդկանցից մեկը, մեծապես օգնում եք հայերին Ղարաբաղի հարցում: Հայերն էլ փնթփնթում էին, թե դուք կարող եք ավելին անել, բայց չեք անում: Ո՞ր կողմն էր իրավացի:

– Երկուսն էլ իրավացի չէին: Անշուշտ ադրբեջանցիները շատ ավելի ցանցառ էին. աղմուկ էին բարձրացնում, նամակներ էին գրում, սպառնում էին, Գորբաչովից պահանջում էին հրաժարվել ինձնից եւ այլն: Նրանք այն կարճառով:

– Ես նրա մոտ եղա ոչ թե այն պատճառով, որ չէի կարողանում կյանքս կառուցել այլ կերպ: Ոչ: Ես միշտ էլ իմ տեղն եմ ունեցել կյանքում: Եվ Գորբաչովն ինձ էլ լավ գիտեր, որ օգնականի գործը իմ դորոշը չէ: Բայց ես հենց սկզբից նրա մեջ տեսնում էի այն մարդուն, որը հսկայական ու անհրաժեշտ գործ է ձեռնարկել իր երկրի համար: Ինձ խիստ հոգեհարազատ էին նրա շատ գաղափարները: Ես հիմա էլ Գորբաչովին համարում եմ մեծ ռեֆորմատոր, դուր է գալիս դա ուրիշներին թե ոչ: Մենք վկա եղանք մի շարունակվող հեղ Գորբաչովին մեղադրում են անհեռատեսության մեջ: Մինչդեռ այն ժամանակ պարզ էր, որ շատ այլ հանգամանքների հետ մեկտեղ դա չէր կարող լուծել այն պարզ պատճառով, որ Հայաստանում եւ Ադրբեջանում գործում էին ուժեր, որոնք դաժան պայքար էին մղում իշխանության համար եւ ընդամենը շահագործում էին խնդիրը: Գալով իշխանության գլուխ, այդ մարդիկ գուցեեւ փոխզիջման գնային, բայց նրանք արդեն չէին կարող հրաժարվել այն գնից, որի շնորհիվ իրենց հասցրել էին իրենց իշխանական նկրտումները:

ՄՈՍԿՎԱ

Գեորգի Շահնազարով. Թե ինչ նպատակների է հասել Հայաստանը հետխորհրդային շրջանում, կարող է ասել միայն հայ ժողովուրդը

«... Ինձ ռուսացած հայիս տոհմիկ ղարաբաղցի ծնունդով քաշվեցի, փիձակվեց զբաղվելու ԼՂԻՄ-ի խնդրով...»:

«... Հենց Ղարաբաղը դարձավ անհանդուրժողության եւ բռնաժամի ամենահզոր լիցքի կենտրոնատեղը: Նրանից բոցի լեզուները տարածվեցին այն բոլոր վայրերը, որտեղ կար էթնիկական տայրուցիկ նյութ: Նա ճակատագրական դեր խաղաց վերակառուցման պատմության մեջ, դարձավ բարեփոխման ծրագրերի ձախողման գլխավոր պատճառներից մեկը եւ ծանրորեն անդրադարձավ Գորբաչովի անձնական ճակատագրի վրա»:

«Մտովի վերհիշելով անվերջ նիստերն ու խորհրդակցությունները, առաջարկությունների եւ փաստաթղթերի հոսքը, այն հսկայական ջանքերը, որ ներդրվում էին Լեռնային Ղարաբաղի հահամարտության լուծման համար, չի կարելի չաղքել այդ ջանքերի ճակատագրական ոչնչության վրա: Ակամա այն հետեւության ես հանգում, որ նման արդյունքը ի սկզբանե ծրագրված էր: Ինչպես ամեն մի հիմնախնդիր, որի պատճառով բախվում են երկու ազգային-պետական շահեր եւ իրավունքներ, նա ունի միայն ուժային լուծում: Ուժային պարտադիր չէ ռազմական. նա կարող է պայմանավորվել որեւէ ճնշիչ ուժով, որին անհնար է դիմակայել»:

«Վերջին ժամանակների իրադարձությունները հաստատեցին նրանց իրավացիությունը, ովքեր համոզված էին, որ Խորհրդային Միությունը որպես միացյալ պետություն չէր կարող գոյություն ունենալ մի այլ ռեժիմով, բացի տոտալիտարից»:

Սրանք մեջբերումներ են ճանաչված քաղաքագետ, քաղաքականագետ, գիտնական Գեորգի Շահնազարովի «Ազատության գինը» գրքից, մի մարդու, որն անմիջական ու ակտիվ մասնակցություն է ունեցել վերակառուցման հախուռն իրադարձություններին: Եվ նրա վավերագրական, վերլուծական խորհրդածություններով հարուստ մենագրությունը պատասխանում է «առեղծվածային» շատ հարցերի, որ կարելի էր տալ հեղինակին: Ուստի հանդիպելով Գորբաչովի օգնականի հետ, ես նրանից քույլտվություն խնդրեցի խոսակցությունը վարել փոքր-ինչ, այսպես ասած, ազգային-զգայական հենքի վրա: Զրուցակիցս չառարկեց, մանավանդ երբ պարզվեց, որ առաջին անգամ է հարցազրույց ունենում հայ մամուլի համար:

ծիին էին, որ ես, Աղաբեկյանը, Միտարյանը, Օսիպյանը եւ չեմ հիշում էլ ով Մոսկվայում ներկայացնում ենք հայկական լոբբին եւ գործում ենք ընդդեմ Ադրբեջանի: Հայերի կողմից նկատվում էին սուր ընդվզումներ, բայց միայն մի անգամ Մոսկվայում արտերկրագիտության ինստիտուտում ագրեսիվ մի կին ուղղակի հայտարարեց, որ ինձ պետք է կախել:

– **Որպես ազգի դավաճանի՞:**

– Երեւի: Միայն ինձ թվում է, թե երկու կողմն էլ համոզված էին, որ բանը Շահնազարովի մեջ չէ. այստեղ արմատապես շոշափվում էին պետականության շահերը: Եվ, ինչպես իմ գրքում եմ գրել, ուրիշ անգամ հասկանալի է այն ճշմարտությունը, որ աշխարհը գերտերությունները կառավարում են շահերը եւ ոչ թե զգացմունքները: Զգացմունքային առումով ես իհարկե հասկանում էի իմ հայրենակիցներին, բայց միաժամանակ պարզ էր, որ հենց սկզբից դրված էր գերարժեք նշաձող:

– **Դուք ինչպե՞ս դարձաք գլխավոր քարտուղարի օգնական:**

– Թեեւ նա ինձ լավ գիտեր, բայց առաջարկն անսպասելի էր: 1988 թ. փետրվարի 18-ին Կրեմլում ԽՄԿԿ կենտկոմի պլենում էր ընթանում: Նախագահությունում ոչ մի տեղ չկար զբաղեցնել: Ես գտնվում էի դահլիճում, որը նախատեսված էր հրավիրյալների համար: Եվ հանկարծ ինձ ասում են, թե ինձ շտապ կանչում է Գորբաչովը, որը, բնականաբար, նստած էր նախագահությունում: Անակնկալի եկած, ներկաների հարցական հայացքների ներքո մտնում եմ գլխավոր քարտուղարին, իսկ նա ինձ անմիջապես հարցնում է. «Կգա՞ս ինձ օգնական»: «Չեմ օգնական կգամ», պատասխանում եմ նրան:

– **Եվ, այնուամենայնիվ, ձեր ազգային պատկանելությունը դեր խաղա՞ց էր ղարաբաղյան հարցը քննարկելիս:**

– Իհարկե, շատերն էին ինձ դիմում, բնականաբար նաեւ Գորբաչովը: Նա նույնիսկ մի անգամ իմ կարծիքը հարցրեց ռազմական ուժի կիրառման մասին: Շատ հայերի ինձ են ներկայացրել Գորբաչովին կամ միջնորդ են եղել նրանց միջեւ: Նրա հետ հանդիպման ժամանակ Զորի Բալայանը ներկայացրեց իր տեսակետները, որից հետո Միխայիլ Սերգեեւիչը հաճախ էր արտահայտում իր «բռնազավթման» մասին: Իսկ իմ ազգական Մայիս Շահնազարը մեկն էր Ղարաբաղի ինը մեկնիններից, որոնք պատասխանատվության խնդրանքով դիմել էին մամուլի ցանքին:

– **Դուք այսօր էլ Գորբաչովի հետ եք աշխատում նրա հիմնադրամում: Ինչո՞վ եք բացատրում ձեր խոսակցությունը որպես «կովկասյան ազգության մարդ», որ բանն է գնահատում բարեկամությունը՝ գաղափարապես նախկին նկատառումներով, թե՞ մի այլ պատ-**

ճառով՝ այն սոցիալ-քաղաքական հզոր փորձերի-կներից մեկին, որոնք երկրի եւ ներսից սրվում են կարծրացած կարգերը եւ շարժման մեջ դնում հսկայական մարդկային զանգվածներ: Նրանց կյանքը ներարկելով մեծագույն փորձությունների, բայց եւ հնարավորություն տալով նորացնելու այդ կյանքը:

– **Իսկ ի՞նչ կասեք այն տարածված տեսակետի մասին, որ խորը երկիրը քայքայվեց Գորբաչովի անվճռական քաղաքականության պատճառով: Ես համաձայն եմ նման հարցադրման պարզունակությանը: Բայց այնուամենայնիվ:**

– Էությամբ ու մտածելակերպով Գորբաչովը ստալինիստ է եւ առաջ է շարժվում հիմնականում փորձերի ու սխալների միջոցով, ինչպես Նապոլեոնը կռվի մեջ մտնենք, հետո կտեսնենք: Ճիշտ կլինի ասել, որ նա հենց սկզբից տրամադրված չէր նման ընկերական հեղափոխման:

Կարծում եմ, դեռ շատ է խոսել քննել գործուղյան դարաշրջանի վրա: Նրա շատ գործողությունների արդյունքները տակավին անհայտ են: Համենայն դեպս շատ նախանշմներ, որ այսօրվա դեմոկրատները վերագրում են իրենց, իրականում պատկանում են Գորբաչովին (մամուլի ազատություն, քաղաքական կուսակցությունների առկայություն, բնտրական, պառլամենտական համակարգ եւ այլն):

– **Լավ, դառնանք մեր Հայաստանին ու Ղարաբաղին: Այսօրվա դրությամբ պատերազմները միշտ բանի չեն հասել, բայց հակամարտությունը մնում է չլուծված: Ի՞նչ հեռանկարներ եք տեսնում:**

– Ղարաբաղի հիմնահարցի լուծման մեջ հիմա Ղարաբաղով զբաղվում է միջազգային հանրությունը: Բայց ցավն այն է, որ այսօր սեղանակիցը վախեցնում է նույնիսկ աշխարհի այնպիսի հզոր պետություններին, ինչպիսիք են Ֆրանսիան, Իտալիան, Իսպանիան, Կանադան, Չինաստանը, Հնդկաստանը եւ այլն: Ռուսաստանի մասին էլ չեմ ասում: Տեսական առումով ինձ թվում է, որ եթե թե հաջողվի նորմալացնել հարաբերությունները Անդրկովկասի պետությունների միջեւ, Ղարաբաղը կարող է կոնֆեդերատիվ դեր խաղալ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանին: Կարծում եմ, նախկին խորհրդային հանրապետություններից երկուսը չեն կարող եւ չպետք է հեռանան Ռուսաստանից, ելնելով առաջին հերթին իրենց աշխարհագրական դիրքից: Ես նկատի ունեմ Հայաստանն ու Վրաստանը: Համոզված եմ, որ վաղ թե ուշ նրանք եւս կոնֆեդերատիվ հարաբերությունների մեջ կմտնեն Ռուսաստանի հետ:

– **Ինչ կասեք «Լեւոն Տեր-Պետրոսյան» երեւույթի մասին: Փաստը մնում է փաստ, որ նոր սերնդի քաղաքագետներից միայն նա մնաց իշխանության գլխին: Ինչպես ասում են գլխովին շատ ամբողջ անգամ...**

– Ես փաստ չգիտեի «վաղահաս» Տեր-Պետրոսյանին: Այն ժամանակ նրա մեջ ուժեղ էր ֆանատիկոսը աշխարհայացքային հարցերում, առկա խնդիրների նկատմամբ: Հղկված չէր դիվանագիտական լեզուն:

– **Դուք սակայն էին միեւնույն կողմերը:**

– Շատ երեւույթին: Բայց զգացվում էր, որ նա դրսեւորվող անձ է: Բնավորության մեջ բնորոշված երեւում էին «արեւելյան» մոտիվները: Նա շատ ավելի մոտ էր, ասենք, Գամսախուրդիային կամ Էլչիբեյին: Ի դեպ, մենք Գամսախուրդիային էլ մի քանի անգամ հրավիրեցինք Մոսկվա, բայց նա հրաժարվեց:

– **Նախկին այլախոհը բոլորից շատ էր սատարում անկախության սկզբունքով:**

– Այդ առումով ես գտնում եմ, որ Հայաստանը մեծ սխալ թույլ տվեց, երբ ուրիշների թվում առաջիններից մեկը «դրժանեց» երկրի քայքայումը եւ չգնաց Ռուսաստանի հետ գոյատեւման ընդհանուր ձեւեր:

Առհասարակ, երբ ինձ հարցնում են, լինելու է, թե ոչ այսինչ քաղաքագետը, ես միշտ պատասխանում եմ այսպես: Ինչպես մարդկային գործունեության շատ բնագավառներում, այնպես էլ քաղաքականության մեջ գնահատականները տրվում են ոչ թե մտադրությունների, ցանկությունների, այլ ձեռք բերված արդյունքների համար: Թե ինչ նվաճումների է հասել Հայաստանը հետխորհրդային շրջանում, կարող է ասել միայն հայ ժողովուրդը:

ՌՈՒԲԵՆ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ,
Մոսկվա

ԷՐԳԻԾԱՆՔ

Խորհրդային գերբի խաղումը

Երկիրը քանդել եմ, նստել նայում եմ ավերակներին ու միտք եմ անում. սա ինչպես ապրեց 70 տարի, ավելին՝ հզորացավ, ու սարսափի մեջ էր պահում աշխարհը: Մարդկանց աքսորեց, միլիոնների գնդակահարեց, բանտարկեց, սպանեց, Եվրոպայի կեսը, Ասիայի կեսը ստրկացրեց եւ այլն, ու բոլորը գիտեին, որ վատ երկիր է, չարիք է, ու չարը չպետք է երկար կյանք ունենա, բայց ունեցավ: Ո՞րն է գաղտնիքը, միտք եմ անում ու քրքրում փլատակները, բեկորները: Պեղումներիս ժամանակ մոխիրների մեջ մի կիսավառված գիրք եմ գտնում, շարիկին ընթեռնելի են մնացել ոսկետառ վերնագրի մնացորդները՝ «...ոմունիստա... կուս...յան...անիֆես...», ու մտածում եմ՝ կարո՞ղ է այդ երկրի գոյատեւման պատճառը սա էր: Չեմ համոզվում: Իմ ձեռքն ընկավ մի քարե գործիք, հավանաբար Քարի դարից, ոչ այն է մուրճ է, ոչ այն է՝ կացին: կողքը ավանակի գանգ էր, երեւի սա էլ Ցեխի դարից է: Մամռոտի ծնոտի մի մաս գտա, մոտը մի կարմիր լաթ, փոքրիկ քափի տվի, հավանաբար դրոշ է եղել կամ ցուցապաստառ, վրան գրված էր՝ «Առաջ, դեպի կոմունիզմ»: Մտածում եմ՝ մի՞թե կոմունիզմը խառնվել է հազար տարվա մեռելներին եւ այլեւս հարություն չի առնի: Այս մտքերի մեջ էի, մեկ էլ մոխիրների միջից գտա խորհրդային գերբը, ուզեցի դա էլ մի կողմ նետել, բայց ուշադրությունս գրավեցին վրայի նկարները, գրությունները: Ու սկսեցի ուսումնասիրել մեր «Հին աշխարհի» այդ վերջին մոհիկանը: Հնարավոր է, որ խորհրդային երկրի գոյատեւման գաղտնիքը սրա մեջ գտնեմ: Ահա կարմիր ժապավենը, որով փաթաթված են ցորենի հասկերը: Ժապավենին գրված է՝ «Պրոլետարներ բոլոր երկրների, միացեք»: Միտքս կանգ առավ այս «միացեք»-ի վրա, միացեք, որ ինչ անեք: Գերբի բոլոր բաղադրիչները խորհրդանշում են այդ «միացեք»-ը: Լոզունգը գրված է տասնհինգ լեզվով: Ուրեմն նախ այդ տասնհինգ ազգերի պրոլետարներն են միանում, հետո՝ աշխարհի մնացած ազգերի: Հիշեցի Երկրորդ համաշխարհայինից հետո Ստալինի խոսքերը, որ հաղթանակի երաշխիքներից մեկը սովետական ժողովուրդների բարեկամությունն է, նրանց միասնությունը: Ահա եւ մուրճն ու մանգաղը, սա՞ ինչ է, դարձյալ «միացեք», այս անգամ ոչ միայն պրոլետարները, այլեւ բոլոր ազգերի բանվորներն ու գյուղացիները:

Հիմա ես նախկին մեծ երկրի այս անծայրածիր փլատակների տերն եմ, հրամայողը, կարգադրողը, ու մտածում եմ՝ ի՞նչ անեմ, որ նորից չվերականգնվի այդ սատանայական երկիրը: Գաղտնիքը գտել եմ, ամեն ինչ այս գերբի մեջ է, եթե այդ խորհրդանիշի հակառակն անեմ, կհասնեմ նպատակիս: Այստեղ հիմնական իմաստը «միացեք»-ն է, որի հակառակը կլինեն բաժանել, քայքայել, իրար բշնամացնել, ու դրանով խորհրդային երկիրը հավերժ կուղարկենք դժոխքի ծոցը:

Որպեսզի այդ գերբը նորից չվերականգնվի, պետք է վերացնել նրա բաղադրամասերը: Այսպես, սոցիալիստական ու կապիտալիստական պրոլետարները բշնամացած են հենց էն գլխից, սրանց «միացեք»-ի հարցը լուծված է: Գերբի տասնհինգի հարցը այսպես արեցինք, մեկի հողերից կտրեցինք մյուսին, մյուսինը՝ էն մեկելին, իրար կապող ճանապարհների կամուրջները պայթեցրինք, երկաթուղիները փակեցինք, իրար մեջ կռիվ գցեցինք, դե հիմա գնացեք ու «միացեք», որ բառով-խերով այդ «միացեք» բառը դնեք գերբի մեջ: Էլ ի՞նչ եք անում, հա, բանվորների ու գյուղացիների հարցը: Առաջ նա սրան կաղամբ ու կարտոֆիլ էր տալիս, սա նրան՝ տրակտոր, նավթ ու բենզին: Բանվորի աշխատավարձը նվազեցրինք ու «սառեցրինք», որ գործադուլ անի, որ տրակտոր, նավթ ու բենզին չարտադրի, որ դրանք չտա գյուղացուն, որ գյուղացին ծեծերը ծալած նստի, կաղամբ ու կարտոֆիլ չարտադրի, չտա բանվորին, որ բանվորը մնա սոված եւ ավելի լավ գործադուլ անի: Դե պարոնայք բանվոր ու գյուղացի, տեսնենք ոնց եք բարեկամանում, որ դեռ գերբի մեջ էլ «միացեք» անեք: Հիմա դառնանք ցորենի հասկերին: Ուրեմն այսպես արեցի. հողը տվեցի գյուղացուն, տրակտոր չտվեցի, ոռոգման ջուրն էլ կտրեցի, դաշտերը ամայացրեցի: Դե հիմա տեսնենք որտեղից են ցորենի հասկեր գտնում, որ դնեն գերբի մեջ, կարմիր ժապավենով փաթաթեն, դեռ վրան էլ բոլոր լեզուներով գրեն՝ «Պրոլետարներ բոլոր երկրների...»: Դե մանգաղն էլ վաղուց վերացել էր, որովհետեւ կոմբայն կար, որը հիմա չկա: Հետո գործարանների հաստոցները, բանվորների գործիքները ջարդեցինք, ջարդոն դարձրինք ու վաճառեցինք: Դե հիմա տեսնենք որտեղից են մուրճ ճարում, որ դնեն գերբի մեջ:

Այսպես, ախպերս, այդ խորհրդանիշը գերբը քանդեցինք, ջարդեցինք, թափեցինք ու... գնաս բարով, Խորհրդային Միություն:

ՄԱՐԻ ԳԱՌՆԻԿՅԱՆ

ԱԶԳ

միջազգային

Ամերիկյան քաղաքակրթության մասին պատմող մեր նախորդ հրապարակումներում անդրադարձել էինք այդ երկրի մամուլին տրված սահմանադրական ազատություններին, որոնք հասարակության և պետության քաղաքակիրթ զարգացման նախապայմաններն են: Ի տարբերություն մամուլի, ԱՄՆ-ում ռադիոյի և հեռուստատեսության աշխատանքները կարգավորվում են պետական մարմինների կողմից: Նման իրավասություններով է օժտված Ֆեդերալ հաղորդակցության հանձնաժողովը (FCC), որի գրասենյակը տեղակայված է Վաշինգտոնում: Ռոբերտ Սոմերսը՝ FCC-ի մամլո խոսնակը, Հայաստանից ժամանած լրագրողների մեր խմբին տեղեկացրեց, որ իրենք իրավասու են կարգավորել միայն էլեկտրոնային զանգվածային լրատվության միջոցների գործունեությունը: FCC-ի հիմնական իրավասությունը ռադիո և հեռուստատեսային կայանների գործունեության արտոնելն է: Արտոնագրեր ստանալու նախապայմաններն են տեխնիկական և ֆինանսական ապահովվածությունը, ինչպես կայանի հասարակական օգտակարության աստիճանը: Ռադիոկայաններ-րը թեկնածուներին անվճար եթերաժամ հատկացնելու, սակայն եթե մեկին տրամադրում են եթեր, ապա պարտավոր են հավասարաչափ եթերաժամ տրամադրել նաև մյուս թեկնածուի մրցակիցներին: FCC-ն վերահսկում է նաև, որ վճարովի եթերի սակագները թեկնածուների համար հնարավորին չափ ցածր լինեն:

FCC-ի իրավասությունների մեջ է մտնում նաև Ինտերնետ համակարգի կարգավորումը: Սակայն ԱՄՆ-ի կառավարությունն այն տեսակետն է պաշտպանում, որ Ինտերնետի կարգավորումը լոկ է նման հեռախոսային կապի կարգավորմանը: FCC-ն միջամտում է տեխնիկական ստանդարտներ և տարիֆներ է սահմանում կայանների համար:

Սա է FCC-ի գործունեության հիմնական դաշտը, որի հետ մեր ծանոթությունը մի քանի դիտարկումների տեղիք տվեց. ա) FCC-ն, փաստորեն, կառավարող և ընդդիմադիր կուսակցությունների համագործակցության օրինակ է: Երկրի ազդեցիկ կուսակցությունները հավասարապես կիսում են պատասխանատվությունն այնպիսի կարևոր մի բնագավառում, ինչպիսին է եթերի կարգավորումը. բ) երկրի քաղաքական ուժերը

broadcasting): Այդ հեռուստաընկերությունում միավորվել են 350 հեռուստակայաններ: CPB-ի 2 տարվա ծախսերը կազմում են 1 մլրդ 800 հազար դոլար (բյուջեն հաստատում է կոնգրեսը): 300 մլն դոլարը տրամադրում է կոնգրեսը: Ըստ էության, սա ծառայող ընկերություն է, որն աշխատում է պետական գումարներով: Ընկերության ղեկավարությունը ընտրվում է հետևյալ սկզբունքով. նախ, ընտրվում է տնօրենների խորհուրդ, որն իր կազմից ընտրում է CPB-ի նախագահին, իսկ վերջինիս թեկնածությունն իր հերթին պետք է հաստատվի կոնգրեսում: Կոնգրեսը միաժամանակ վերահսկողություն է սահմանում ֆոնդերի վրա, սակայն CPB-ի նախագահին աշխատանքից ազատելու իրավունք չունի: CPB-ն աշխատում է ներքին պայմանագրերի կնքմամբ: Հաճախ է համագործակցում արտասահմանյան հեռուստակայանների հետ: Լրատվական ծրագրերը սահմանափակ են: «Ժողովրդավարություն» ծրագիրը լուսաբանում է ԱՄՆ-ի նախագահական ընտրարշավը:

CPB-ի կրթության և ծրագրերի տնօրեն Ջորջ Դարսը մեզ տեղեկացրեց, որ 8 ժամ տևողությամբ հաղորդում է

ԳՈՐԾՈՒՂՈՒՄ

Ամերիկյան հեռուստատեսությունը

ին արտոնագրեր են տրվում 7 տարի ժամկետով, հեռուստակայաններին՝ 5 տարի: FCC-ի նախագահի թեկնածությունն առաջադրում է ԱՄՆ-ի նախագահը, իսկ այն հաստատում է կոնգրեսը: Ֆեդերալ հանձնաժողովի նախագահությունը բաղկացած է 5 անդամներից: Նախագահությունը կազմավորվում է կուսակցական հիմունքներով՝ կոնգրեսի առավել ազդեցիկ կուսակցությունների ներկայացուցիչներից: Նախագահության հինգ անդամներից նույն կուսակցության անդամ կարող են լինել առավելագույնը 3 հոգի: Եթե FCC-ի նախագահի թեկնածությունը չի հաստատվում կոնգրեսում, երկրի նախագահն այդ պաշտոնի համար առաջադրում է նոր թեկնածու:

FCC-ն ստեղծվել է 1934 թ., երբ կապի հիմնական միջոցը ռադիոն էր: Երկրի 12020 ռադիոկայանների և 1543 հեռուստակայանների աշխատանքները նախարարության կարգավիճակ չունեցող այս մարմինը կարգավորում է հետևյալ կերպ. նախ, ինչպես հսկողություն է սահմանվում հեռուստակայանների վրա, հատկապես, երբ վերջիններս ցուցադրում են սեռական բնույթի ֆիլմեր: Ըստ էության, սեռական բնույթ չի արգելվում, սակայն նման բովանդակությամբ ֆիլմերը պետք է ցուցադրվեն միայն ուշ երեկոյան: Իսկ պոռնոգրաֆիկ ֆիլմերի ցուցադրումը խստորեն արգելվում է:

Մեր հանդիպումից մի փոքր մանրամասն ենք հարկ համարում ներկայացնել: FCC-ի մամլո խոսնակին հարցրեցի, թե նախընտրական այդ ժամանակահատվածում իրենց կազմակերպությունն ինչո՞վ է կարգավորում թեկնածուների քաղաքական միջոցներից օգտվելու իրավունքը: Սոմերսը՝ մամլո խոսնակը, նախ նշեց, որ քաղաքական հարցերի կարգավորմամբ զբաղվում է Ռայմոնդ Վոուսը՝ FCC-ի իրավաբան-պատասխանատուն: Եվ գործակալին ուղարկեց Վոուսին կանչելու: Դարձավ, որ վերջինս խորհրդակցության է մասնակցում: Սակայն մամլո խոսնակը գործակալին խնդրեց, որ անպայման կանչի Վոուսին, քանի որ լրագրողի հարցն ուղղված է նրան: Ռ. Վոուսը, արձագանքելով վերջինիս խնդրանքին, ընդմիջում հայտարարեց խորհրդակցությունում և պատրաստակամություն հայտնեց պատասխանելու թե այս, թե մյուս հարցերին: Մենք՝ հայաստանցի լրագրողներս, որ վարժված չենք բնավ նման բարեհամբույր վերաբերմունքի մեր պաշտոնյաների կողմից, առավել էինք թե այդ բարեհաճությունից, թե լրագրողների հանդեպ ցուցաբերած նախանձելի ըմբռնումից հարգանքից: Ինչևէ: Ի պատասխան մեր հարցին՝ կապված թեկնածուներին հավասարաչափ եթեր տրամադրելուն, Ռայմոնդ Վոուսը նշեց, որ թեկնածուների քաղաքական գործունեությունը կարգավորվում է հետևյալ օրենքներով. ա) Քաղաքական թեկնածուների իրավասության մասին և բ) Ֆեդերալ թեկնածուների իրավահավասարության մասին: Հավասարությունը նշանակում է կայանում, որ հավասար ժամանակ է տրվում բոլոր թեկնածուներին, ընտրական բոլոր մակարդակներում: Մասնավոր հեռուստակայանները ենթակա պարտավորություն չունեն ըն-

հավասարաչափ գրավում են քաղաքացիների բարոյա-հոգեբանական խնդիրներին առավելագույն արդյունավետ և ճիշտ լուծումներ գտնելով: գ) Ըստ այդմ, FCC-ի շնորհիվ մասնավոր հեռուստակայաններին իրավունք չի տրվում հեռուստադիտողներին հրամցնել կինոարտադրության աղբը: Մինչդեռ այդ աղբը, նախևառաջ ամերիկյան կինոարտադրության, մեծագույն պատրաստակամությամբ հայկական հեռուստատեսության կողմից մատուցվում է հայ հեռուստադիտողին: Հասարակական կրթությամբ և դաստիարակությամբ են զբաղվում ԱՄՆ-ի հասարակական հեռուստատեսությունները: Մենք եղանք 2 այդպիսի հեռուստաընկերությունում՝ WFYI, որը գտնվում է Ինդիանապոլիսում, և CPB, որի կենտրոնական գրասենյակը Վաշինգտոնում է:

WFYI TV-ի առաջին հեռուստահաղորդումները եթեր են տրվել 1970 թ. հոկտեմբերին: Այս հեռուստակայանն ստեղծվել է Արթուր Բյուրխարտի ջանքերով, որին աջակցել են հազարավոր կամավորներ: Այդ կամավորները, զգալով, որ հեռուստատեսությունը չի կրթում իրենց երեխաներին, որոշում են միավորել ջանքերը և ստեղծել հեռուստակայան, որը զբաղվի հասարակության կրթությամբ: Այնուհետև նրանք սկսեցին գումար հավաքել հեռուստակայանի ստեղծման նպատակով:

Հեռուստակայանը ստեղծվեց, երբ նախնական կապիտալը կազմեց 221 հազար դոլար: Ներգրավվել էին 10 աշխատակիցներ, որոնք իրենց տրամադրության տակ ունեին 3 տեսախցիկներ:

Ամերիկյան հասարակական հեռուստատեսությունը կոմերցիոն հեռուստատեսությունից տարբերվում է նրանով, որ շահույթ չի հետապնդում: Նրանք ծրագիր չկա, բայց կա մեկնաբանական հաղորդում մեկնաբանություններով, քննարկումներով: WFYI-ում մեծ դեր ունեն մանկական հեռուստատեսային հաղորդումներից մի հատված: Մանկական հաղորդումները ճանաչողական բնույթ են կրում, և ըստ սիրված են, ըստ որում այդ հաղորդումները սիրում են նաև մեծահասակները:

Հոկտեմբերի 22-ին, Վաշինգտոնում մեր այցի օրերին, լրագրողների մեր խումբը այցելեց երկրի խոշորագույն հասարակական հեռուստատեսային ընկերությունում CPB-ում (corporation for public

պատրաստվել 20-րդ դարի պատերազմների, ցեղասպանությունների մասին: Հաղորդման պատրաստումը տևել է 5 տարի: Ըստ այն կցուցադրվի ԱՄՆ-ում, երեկոյան ժամերին (2-ական ժամով, 4 անգամ): Հաղորդման վրա ծախսվել է 5 մլն դոլար: Հաղորդման 15 րոպեանոց հատվածը, ինչպես գրել է «Ազգը», պատմում է հայկական ցեղասպանության մասին: «20-րդ դարի առաջին ցեղասպանությունն էր դա: Հայոց բնակչության դեմ ուղղված տասնյակ պատերազմի լուռ տևական մի ձև էր այն: Հայերի զանգվածային սպանությունները իրենց սերունդ ազգերին երիտասարդ գերմանացի զինվոր Ադոլֆ Հիտլերի մտքերի մեջ», նշվում է հաղորդման սկզբում: 21-րդ դար մուտք գործող մարդկության համար հիշյալ ֆիլմը ահեղ մի զգուշացում է՝ չկրկնելու այն հրեշավորը, որ իրականացվել է 20-րդ դարում:

CPB-ի բյուջեի հանգրվան աղբյուրներից են անդամավճարները և նվիրատվությունները:

CPB-ն ստեղծվել է 1967 թ. կոնգրեսի կողմից: 1970 թ. այդ ընկերության մեջ է ներգրավվել նաև ազգային հասարակական ռադիոընկերությունը: Ըստ սոցիոլոգիական հարցումների, ամերիկացիների 99 տոկոսը դիտում է CPB-ի ծրագրերը: CPB-ի ճանաչողական բնույթի հաղորդումների դիտումը հավասարազոր է նույն ժամանակահատվածում (1 տարի) 500 հազար գիրք ընթերցելուն: 95 թ. CPB-ի բյուջեի 70,7 տոկոսը ծախսվել է այդ համակարգի զարգացման վրա, 24,8 տոկոսը՝ ծրագրերի ֆինանսավորման, 4,5 տոկոսը՝ վարչական ապարատի վրա: Օրենքով արգելվում է, որ հասարակական հեռուստատեսային ծրագրերը առևտրային գովազդներ տեղադրեն հաղորդումներում:

Տարբեր տարիքի ամերիկացիներն իրենց ազատ ժամանակի զգալի մասը սիրում են անցկացնել հեռուստացույցների մոտ: Հաշվի առնելով այս երևույթը, հասարակության և պետության առավել շահագրգիռ ուժերը լուրջ վերահսկողություն են սահմանում երկրի քաղաքացիներին հեռուստատեսության միջոցով առավելագույնս կրթելու և դաստիարակելու ուղղությամբ:

ՆԱԻՐԱ ՄԱՐՏՈՅԱՆ

ՄԻՆՍԿ

Բելառուսի նոր սահմանադրությունը մտավ ուժի մեջ

27 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Այսօր ուժի մեջ մտավ Բելառուսի նոր սահմանադրությունը: Այնինչ, Եվրախորհրդարանի պատվիրակությունն այսօր Մինսկում կոչ արեց նախագահ Ալեքսանդր Լուկաշենկոյին հարգել ժողովրդավարությունն ու օրենքը, իսկ Միացյալ Նահանգները զգուշացրեց, որ ճգնաժամը Բելառուսում կարող է ոչ բարենպաստ ազդեցություն ունենալ այդ երկրի և Վաշինգտոնի հարաբերությունների վրա: Միաժամանակ հաղորդվում է, որ մոտ 110 պատգամավորներ ընդդեմ են Լուկաշենկոյի առաջարկը խորհրդարանի ստորին պալատ կազմելու վերաբերյալ: Ընդդիմադիր 60 պատգամավորներ շարունակում են մնալ Գերագույն խորհրդի շենքում: 2 խորհրդարաններն այսօր առանձին նիստեր են հրավիրել, սակայն ի տարբերություն առաջինի, դրանցից երկրորդը քվորում չունի: Միաժամանակ հայտնվում է, որ Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Իգոր Ռոդիոնովը մտադիր է այսօր մեկնել Բելառուս: Ռուսաստանի վերջին ռազմավարական [illegible] պաշտոնական [illegible] Միացյալ Նահանգներից և [illegible] Բելառուսի [illegible] կառավարությունների [illegible] Ինչպես հայտարարել [illegible] Ռուսաստանի [illegible] «ՍՍ-25» հրթիռների վերջին մարտագլխիկները երեկ երեկոյան պետք է [illegible] Ռուսաստանի տարածք: Բայց [illegible] ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, դրանք Բելառուսում են գտնվում:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Շարունակվում է «Մխեդրիոնի» անդամների դատավարությունը

27 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Վրաստանի Գերագույն դատարանը մահապատժի դատապարտեց Դավիթ Օսիաշվիլուն, իշխանությունների կողմից օրենքից դուրս հայտարարված «Մխեդրիոնի» զինված խմբավորման երկրորդ ղեկավարին: Դատարանը Օսիաշվիլուն մեղավոր ճանաչեց սպանության և կողոպուտ կատարելու մեջ: «Մխեդրիոնի» մեկ այլ առաջնորդ, Սողոմոն Կոռսալաձեն դատապարտվեց 15 տարվա, իսկ այդ կազմակերպության ևս 16 անդամներ՝ 8–14 տարվա ազատազրկման: «Մխեդրիոնի» կազմակերպությունը գործուն մասնակցություն է ունեցել Վրաստանի առաջին նախագահ Զվիադ Գամսախուրդիայի պաշտոնազրկմանը և օժանդակել է պետության ներկայիս ղեկավար Շևարդնաձեի իշխանության գալուն:

Ալեքսանդր Սոլժենիցին. «Ռուսաստանը մահվան շեմին է»

27 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, VOA: Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր, գրող Ալեքսանդր Սոլժենիցինը Ռուսաստանի հետկոմունիստական առաջնորդներին անվանեց հանցագործների հրոսակախումբ, որոնք երկիրը հասցրեցին լիակատար խեղճության: Ֆրանսիական «Մոնդ» թերթում տպագրված հոդվածում Ալեքսանդր Սոլժենիցինը գրում է, որ ավազակության շնորհիվ կոմունիստական վերնախավի նախկին անդամները «նոր ռուսների» հետ իրենց համար ահռելի կարողություններ դիզեցին: Սոլժենիցինի «Ռուսաստանը մահվան շեմին է» հոդվածը հրապարակվեց այն պահին, երբ սկսվեց Ռուսաստանի վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինի երկօրյա այցը Ֆրանսիա:

Տրանսպորտային ճգնաժամ Մեծ Բրիտանիայում

ԼՈՆԴՈՆ, 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մեծ Բրիտանիայում տրանսպորտային ճգնաժամ է եվրոպական մայրցամաքի հետ երրորդ օրը շարունակվող հաղորդակցության բացակայության հետևանքով: Դրա պատճառը Ֆրանսիայում բեռնատարների վարորդների գործադուլն է և Լա Մանշի տակով անցնող թունելում հրդեհից հետո շարունակվող վերականգնման աշխատանքները: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման համաձայն, իշխանությունները բեռնատար տրանսպորտի համար փակել են Դուվր և Ռամսգեյթ կարևորագույն նավահանգիստները: Քաոս է տիրում Անգլիայի Քենթի կոմսության ավտոմայրուղիներում: Դուվրի մատույցներում կուտակվել է շուրջ 800 բեռնատար:

Բրյուսելում կրքերը բորբոքվում են

Բելգիայի հասարակությունը ցնցված է մանուկների առևանգման այն փաստերից, որոնցով անչափահասների հետ անպարկեշտ սեռական հարաբերությունների մեղադրանքներ է ներկայացվում երկրի արդարադատության մի նախարարի: Երկրի [illegible] կուսակցության [illegible] է հրաժարվել [illegible] Հայաստանի [illegible] Միաժամանակ, [illegible] ընդդիմադիր [illegible] Բրյուսելում [illegible] պաշտոնական [illegible] Սա [illegible]

Փորձը նախապես հայտարարել էին, որ [illegible]

4 [illegible]

[illegible]

[illegible]

ԱԶԳ

Մշակույթ

Հայ FM-ը՝ 2 տարեկան

Երկու տարի առաջ, Կինոյի տան ձմեռային այգում, լրագրողների և այլ հրավիրյալների ներկայությամբ նշվեց Հայ FM մասնավոր ռադիոկայանի ծնունդը։ 1994-ի դեկտեմբերի 5-ին այն հաղորդաշարային կարգավիճակով իր գրանցումը ստացավ ՀՀ արդարադատության նախարարությունում և արդեն երկու տարի է, ինչ մեր հանրապետության հատկացված ալիքներից 105.5-ը ռուսալով, երևանցին կարող է ունկնդիր դառնալ ռադիոկայանի հաղորդումներին։ Մինչդեռ, Հայ FM-ի ծնունդը կայացավ շատ հարցերում անբարենպաստ պայմաններում, երբ այն ուներ հեռարձակման ընդամենը 4 ժամվա հնարավորություն, ինչը և մեծապես պայմանավորված էր 7 հոգանոց անձնակազմի գործունեությամբ։ Ի դեպ, այս պարագայում չարժե մոռանալ նաև «Մոտս» հիմնադրամը, որի նյութական օժանդակությունը ի զորու եղավ իր հերթին էլ ավելի կայունացնել ռադիոհեռարձակումները։ Իրենց նախաբանում նշեցին նաև, որ ռադիոկայանը արդեն երկար ժամանակ է, ինչ ձգտում է եթերային 24 ժամվա ծավալով և Հայ FM-ի ներկայիս 20 հոգանոց կազմը ունակ է գտնել առավել կայանի հաղորդումների նկատմամբ զանգվածային հետաքրքրությունը։

Երեկ նոյեմբերի 28-ին, ժուռնալիստի տանը կայացած ասուլիսը նվիրված էր Հայ FM-ի հիմնադրման երկրորդ տարելիցին, նաև տեղեկացնել հասարակությանը ռադիոկայանի նոր նվաճումների մասին։ Ասուլիսին ներկա ռադիոկայանի հիմնադիր-տնօրեն Անահիտ Թարխանյանը, ծրագրերի տնօրեն, երաժշտական հաղորդումների պատասխանատու, դիջեյ Արթուր Նույիկյանը և լրատվական բաժնի պատասխանատու Ռաֆայել Մարտիրոսյանը խոսեցին ռադիոկայանի նոր ծրագրերի մասին և իրենց գլխավոր նորույթն ընդգծեցին կայանի համահայաստանյան ընդգրկման փաստը։ Այսուհետ, Հայ FM-ը հեռարձակվելու է նաև AM702 կհց (միջին) ալիքով։

Հաղորդումների բովանդակությունը, ըստ Անահիտ Թարխանյանի, մինչև 1997-ը կրելու է փորձարկման բնույթ և նոր տարվա ընթացքում նախատեսվում է առավելագույնս ապահովել հեռարձակումների ամենից նպատակահարմար տարբերակը։ Նախատեսված է նաև 1997-ին սկսել «Հանդիպումներ» անվանումը կրող նոր հաղորդում, որտեղ կներկայացվեն նոր և հին արվեստագետներ, գործարարներ և այլք։

Նշենք, որ ռադիոկայանը հավատարիմ է մնում իր նախասիրածին և լրատվությունը հաղորդելիս զերծ է մնում մեկնաբանություններից։ Ինչպես տեղեկացանք Արթուր Նույիկյանից, Հայ FM-ը պայմանագիր ունի VOA Europe ռադիոկայանի հետ (վերջինիս հաղորդումները հեռարձակվում են 24:00–7:00) և համագործակցում է նաև RFI ֆրանսիական և RCI կանադական կայանների հետ։

Հայ FM-ի տեխնիկական հագեցվածության վերաբերյալ Անահիտ Թարխանյանը թեև նշեց համեմատական բարվոքության փաստը, այնուամենայնիվ նաև որոշ խնդիրների առկայությունը։ Նշվեց նույնպես, որ ռադիոկայանը ֆինանսական տեսակետից անկախ լրատվամիջոց է և գոյատևում է գերազանցապես գովազդային և այլ գործունեության միջոցով։ Անահիտ Թարխանյանը հերթից իր խոսքն Երևանի գլխավոր ճարտարապետ նշանակվելու մասին շրջող լուրերը ևս մեկ անգամ հաստատելով, որ այդ պաշտոնին է նշանակված Արթուր Մեսչյանը։ Պետության կողմից ճնշման մասին խոսելիս, Հայ FM-ի տնօրենը որևէ բան չասաց, նշելով միայն, որ «մենք [illegible] մեր նեղ պաշտոնում և հետևաբար չենք զգում ճնշում սակ»։ Ինչ վերաբերում է սեպտեմբերի 25-ից ռադիոհաղորդումների մեկնակետ օրով ընդհատմանը, ապա տիկին Թարխանյանը հավաստեց, որ դա պայմանավորվածության ՆԳՆ-ի աշխատակիցների հետ հետևանք է։

Ա. Գ.

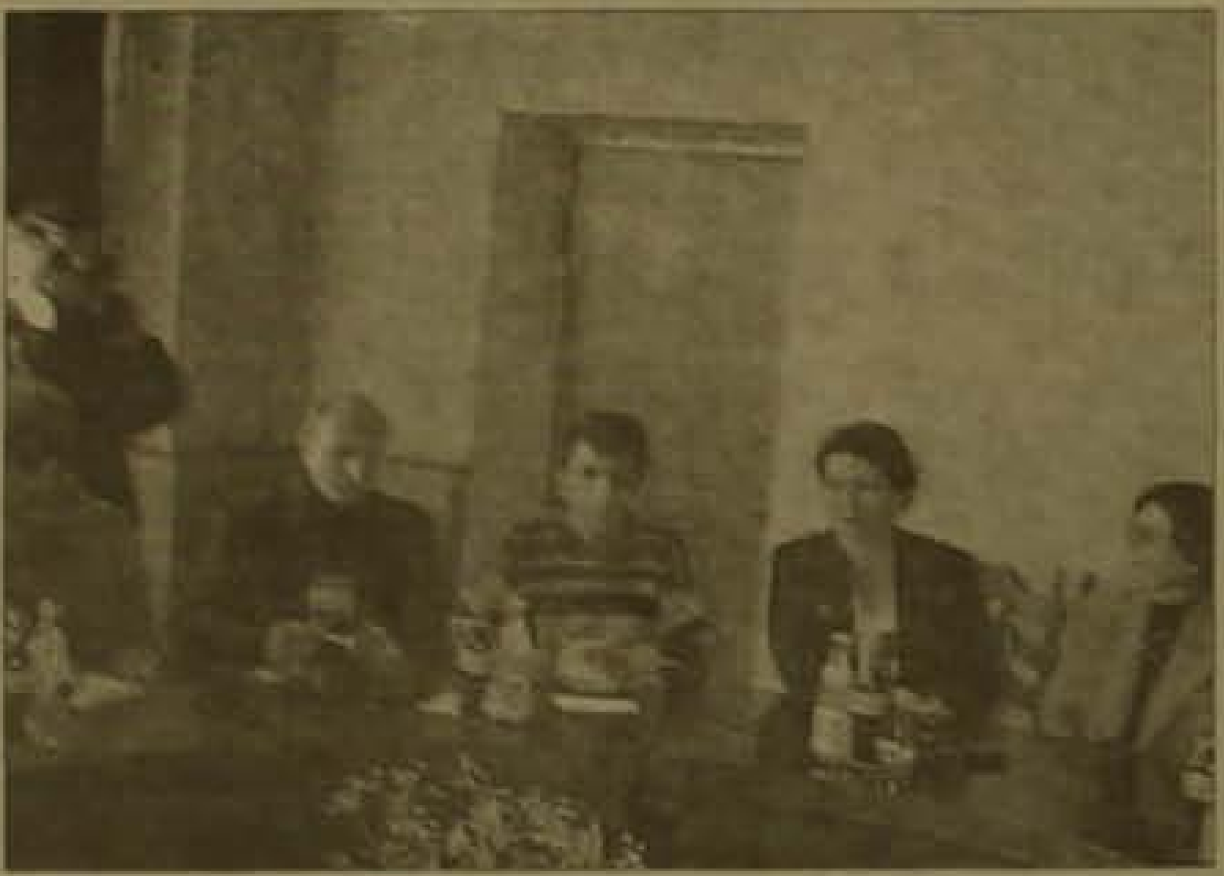

ԳՅՈՒՄՐԻ

Վալերի Անանիկյան. Բանաստեղծ-նկարչի հոգու ձայները

Գյումրիի ծայրամասային «Անի» նորակառույց թաղամասում, աշխարհի բոլորից հեռու մեկուսի, ապրում է ծնունդով ջավախքցի, բանաստեղծ, նկարիչ Վալերի Անանիկյանը։ Ապրում է դժվար, ներկա սոցիալական վայրիվերումների դեմ անպաշտպան ու շփոթահար, բայց և ներսից եկող հոգեկան պահանջով կարողանում է դեռ գտնել երբեմն ներանձնանալու, ստեղծագործելու, բանաստեղծական հայացքով նայելու աշխարհին։ Պարբերական մամուլում, գրական ալմանախներում Վալերիի տարբեր տարիների տպագրած չափածո գործերի թվում, 1993 թ. լույս ընծայած նրա առաջին գրքում մարդկային խոր ապրումի ծնունդ բանաստեղծություններ կան, որոնցում իշխողը կյանքի, սիրո տենչ ու կարոտն է, չիրականացած երազների մորմոքը և մեր հայրենի եզերքի պաշտամունքը, համակող ջինջ բախտը։ Այս ամենը թերևս հիմնականն են նաև Վալերի Անանիկյանի գեղանկարչի գործերում, որոնց անհատական ցուցահանդեսը այս օրերին ներկայացված է Գյումրիի «Հուսո-փարոս» հոգեբանական կենտրոնում։ Ցուցադրված երկու տասնյակի չափ յուղանկարներ, մաքուր արված հաստ կենս ջրաների աշխատանքները հիմնականում դիմանկարներ, բնապատկերներ, հոգեկան տարբեր վիճակներ արտահայտող ստեղծագործություններ են այդ հոգեվիճակներին համապատասխան խորքային ու գունային լուծումներով։ Դրանք գրավում են իրենց զուսպ և արտահայտիչ գունեռանգներով, հոգեկան լիցքերով, լուսավոր թախիծով։ Խոհական ու ինքնատիպ է, օրինակ, նկարչի մոր դիմանկարը («Մայրս»)։ Ողբերգական, բայց և ոգեշունչ ու փոթորկուն է «Կոմիտասը»։ Արարման գնոմն ու տենկան ծոն է «Մայրություն» կտավը, որից անես բերկրանք լույս է ճառագում։ Ուշագրավ են «Հայուհի», «Հայացք», «Իմ Արարատը» և այլ գործերը։ Ցուցահանդեսում նաև ներկայացված են նկարչի հեղինակությամբ ծառի ճյուղերից ու արմատներից պատրաստված մեկ տասնյակից ավելի գեղազարդ արձանիկներ ու հանդակներ («Պարուհին», «Աստղալուսներ» և այլն), որոնք իրենց արվեստով պակաս հետաքրքրություն չեն առաջացնում։

Ստեղծագործելով արդեն երկու տասնամյակից ավելի, Վալերին բավական է ցուցահանդեսների մասնակցել, ուսանողություն գրավել և ցանել մրցանակներ (ի դեմ, նաև գրերի նկարչական ձևավորման հեղինակ է)։ Այդուհանդերձ, ներկա ցուցահանդեսը նրա առաջին անհատականն է և խոսում է արվեստագետի ծիրի ու հասուն վրձնի մասին։ Եվ դա այն դեպքում, երբ նա հիմնավոր նկարչական կրթություն չի ստացել։ Անանիկյանի գործերից ստացած տպավորությունը թույլ է տալիս կարծելու, որ առավել նպաստավոր պայմաններում նրա արվեստը նոր բարձունքի կարող է հասնել։ Ուստի թող այս ցուցահանդեսը առիթ լինի հեղինակի վրա հրավիրելու արվեստի և արվեստագետների հովանավորների ուշադրությունը, եթե այդպիսիք դեռ կան։

Մի բանի մասին չէինք ուզում խոսել, բայց ասենք։ Վալերին երեխա ժամանակ ծանր հիվանդացել և առհես զրկվել է լսողությունից։ Բայց նրա արվեստագետ հոգին յուրովի լսում է լռության ձայները (նրա բանաստեղծական ժողովածուն այդպես էլ կոչվում է «Լռության ձայներ») և ներքին այրումով ու արվեստի ուժով մեզ վերադարձնում որպես բանաստեղծություն ու գեղանկար, որպես արդեն իր բանաստեղծ-նկարիչ Վալերի Անանիկյանի հոգու ձայները։

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Վազգեն Մուրադյանի ստեղծագործությունները՝ «խաղաղության ավտոմատով»

Նոյեմբերի 28-ին Արամ Խաչատրյանի տուն-թանգարանում տեղի ունեցավ ամերիկահայ կոմպոզիտոր Վազգեն Մուրադյանի 75-ամյակին նվիրված համերգ, որը կազմակերպել էին Էդուարդ Ղազարյանը և տուն-թանգարանի տնօրենությունը։ Այն բացեց կոմպոզիտորի եղբայրը՝ Գևորգ Էմինը, որը եղբոր գործերը այսպես ներկայացրեց. «Լինելով մինչև ուղնուծուծը հայ, նրա բոլոր գործերում կա հայի հոգի, որն աղի նման լուծվելով՝ համ է տալիս նյութին, չնայած անհետանում է»։

Ելույթ ունեցավ նաև երաժշտագետ, պրոֆեսոր Իրինա Տիգրանովան, որը ձգտելով բացատրել, թե ինչպես է կոմպոզիտորի երաժշտությունը օտարության մեջ այսքան հայկական մնացել, ասաց. «Երբ մարդն ապրում է իր ժողովրդի մեջ, կարող է ազատ ճախրել, բայց երբ նա ապրում է օտարության մեջ, պետք է ամուր կանգնած լինի հողին և իր հոգու հանգստությունը պահպանելու համար անընդհատ դիմի իր ազգի ավանդույթներին»։

Ապա աշխարհահռչակ միկրոմանրանկարագործ, երաժիշտ Էդուարդ Ղազարյանը իր ստեղծած երաժշտական գործիքների միկրոմոդելների ջութակի, Բախի գծագրերով ստեղծված ամենամեծ ջութակի ու վեցլարանի գործիքով կատարեց կոմպոզիտորի ստեղծագործությունները։ Այդ նա հոբելյարին նվիրեց ծաղկավազի հատիկի հարյուրերորդական մասի վրա գրված իր ուղերձը. «Վազգեն Մուրադյան. 20-րդ դարի Բախ», որն ամրացված էր առյուծի մազին։

Նա ներկայացրեց նաև իր պատրաստած գործիքը, որն արտաքինից ավտոմատի էր նման և իր վրա 40 երաժշտական գործիք էր կրում։ «Խաղաղության ավտոմատ» կոչվող այդ գործիքով ևս հնչեցին կոմպոզիտորի գործերը։

Կոմպոզիտորի ստեղծագործությունները կատարեցին դաշնակահար Լևոն Հարությունյանը, ջութակահար Ռուբեն Կոսանյանը, թավջութակահար Լևոն Առաքելյանը և մենակատարուհիներ Կարինե Մարգարյանն ու Արմինե Քաղդասարյանը։

Համերգից հետո «ի՞նչ եք զգում» հարցին կոմպոզիտորը պատասխանեց. «Հուզված էի, որովհետև լսում եմ իմ երաժշտությունը և ուզում ես իմանալ, թե ի՞նչ տպավորություն է թողնում ունկնդրի վրա»։ Զգում եմ, որ չնայած ժամանակի սղության պատճառով համերգը այնպես չէր ստացվել, ինչպես կուզենայինք, բայց լավ ստացվեց և կարծում եմ, որ ժողովուրդը զգաց իմ երաժշտության հուզականությունը։ Ուրախ եմ դրա համար»։

Մոտ մեկ շաբաթից կոմպոզիտոր Վ. Մուրադյանը վերադառնալու է Նյու Յորք, բայց հույս ունի, որ Հայաստանում պիտի նշի իր 80-ամյակը ևս։

Ռ. ԱՂԱՋԱՆ

Փարիզ. Համերգ նվիրված Կարպիս Ափրիկյանի 70-ամյակին

Ֆրանսահայ համայնքի «Յառաջ» օրաթերթից տեղեկանում ենք, որ նոյեմբերի 30-ին Փարիզի «Օպերա կոմիկ» թատերասրահում մի բացառիկ համերգ է տեղի ունենալու նվիրված երաժիշտ Կարպիս Ափրիկյանի ծննդյան 70-ամյակին։ Հանդիսավոր մեծարանքի առաջնորդությամբ մասնակցելու են Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը և Le Choeur Français d'Oratorio-ի կազմը, դպրոցասեր վարժարանի աշակերտների երգչախումբը՝ Հայկ Սարգսյանի ղեկավարությամբ, մեներգիչներ Ժաքլին Շանոյանը, Սոնիա Նիկողոսյանը, Ֆիլիպ Ֆուրգասը, Պաղտասար Օհանյանը և «Բելլարս» սիմֆոնիկ նվագախումբը՝ ընդհանուր ղեկավարությամբ Կարպիս Ափրիկյանի։

Ծրագիրը բաղկացած է լինելու Կարպիս Ափրիկյանի վերջին ստեղծագործություններից՝ «Մասունցի Դավթի ծնունդը» օրատորիայից և Բարսեղ Կանաչյանի «Նանոր» կատարումներից։ Այս վերջինը Կարպիս Ափրիկյանի նոր նվագագրությամբ հոբելյանն է ի հիշատակ Կանաչյանի ծննդյան 110-րդ տարեդարձի։

Կարպիս Ափրիկյանը 43 տարի անխոնջ նվիրումով և բացառիկ եռանդով վառ է պահել Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը, հարստացրել նրա երգացանկը և լայնորեն ծանոթացրել հայ երգն ու երաժշտությունը ունկնդիր հասարակությանը։

Հայկական դպրոց Բելգրադում

Նոյեմբերի 2-ից Բելգրադում սկսել է գործել միօրյա հայկական դպրոց, որն առայժմ ունի մինչև 8 տարեկան 15 և 30 չափահաս աշակերտ։ Դպրոցի բացումը կատարվել է հանդիսավոր կերպով՝ աշակերտների, ծնողների և Սերբիայի հայոց միության անդամների ներկայությամբ։ Այս մասին հաղորդելով, ֆրանսահայ «Յառաջ» օրաթերթը ավելացնում է նաև, որ բացման առիթով գրենական պիտույքներ ու պայուսակներ, դասագրքեր են բաժանվել աշակերտներին հունահայերի կողմից, որոնցից հատկապես բժիշկ Աստրիկյանին և Պ. Գալֆայանին ուղղված շնորհակալության խոսքեր են ասվել։

Դպրոցն առայժմ գործում է միայն շաբաթ օրերին, քանի որ շենքն ամբողջ շաբաթվա համար վարձելու «միջոցներ չկան»։ Բայց հայոց գիրն ու գրականությունը սովորելու հնարավորությունից գոհ է բելգրադահայությունը։

Բրիտանական խորհրդի անդամ Նիկոլսոնը դասախոսեց պատկերասրահում

«19-րդ դարը արվեստի պատմության մեջ հեղափոխությունների շրջան է», իր բացման խոսքում նշեց Հայաստանի ազգային պատկերասրահի տնօրեն Շահեն Խաչատրյանը։ Արվեստում տեղի ունեցող փոփոխությունների հիմնական դրսևորումներից էր ռոմանտիզմի հաղթանակը ակադեմիզմի նկատմամբ. լոր, հղկված կոմպոզիցիան տեղի տվեց զգացմունքայինին։ Այս ուղղության հետևորդներ էին նախառաֆայելիտ նկարիչները, որոնց աշխատանքների շուրջ նոյեմբերի 28-ին Սանկտ Պետերբուրգում Բրիտանական խորհրդի անդամ, արվեստագետ, ցուցահանդեսների կազմակերպիչ Ջովան Նիկոլսոնը Հայաստանի ազգային պատկերասրահում կարդաց դասախոսություն։ Ի դեպ, Բրիտանական խորհուրդը ստեղծվել է 1930-ական թթ.-ին Անգլիայում՝ ողջ աշխարհում տարածելու անգլիական մշակույթը։

Նախորդ դարի կեսերին՝ 1848 թ.-ին, Բրիտանական ակադեմիայի 3 ուսանողներ Միլեյը, Հանթը, Ռոզեթթին հիմք դրեցին մշակութային մի նոր ուղղության՝ որդեգրելով իտալացի աշխարհահռչակ նկարիչ Ռաֆայել Սանտիին նախորդած նկարիչների ոճը նրանք, մերժելով 19-րդ դարի 20–30-ական թվականներին անգլիական արվեստում գերիշխող գորշ, դառնական գույները, կերտեցին մի նոր արվեստ՝ լի պարզությամբ, տաք գույների խաղով և ճշգրիտ դետալներով։ «Նրանց աշխատանքներում բացակայում է հումորը և հեգնանքը», նշեց Նիկոլսոնը։

Նախառաֆայելիտները նկարչական հասարակ տեխնիկայով կտավներին հաղորդում էին ներքին լուսային արտահայտություն։

Սա փաստորեն մի ուղղություն էր, որը գոյատևեց մինչև 70–80 թվականները՝ ունենալով մոտ 14 ներկայացուցիչ իր գոյության կարճատև ընթացքում դառնալով մի նոր ուղղության սիմվոլիզմի նախահայրը։

Եվ ինչպես իր դասախոսության վերջում նշեց Ջովան Նիկոլսոնը, դա բավական լայն շարժում էր, սակայն ոչ համաշխարհային, այլ զուտ անգլիական հնչեղությամբ։

ԳԱՅԱՆԵ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԱԶԳ

Մարզական

ԹԵՆԻՍ

Ինչո՞ւ է «նախանձում» Անդրե Աղասին...

Որքան միամիտ է թվում աշխարհի թիվ 1 ռակետ Փիթ Սամփրասը, այնքան Աղասու վիճակը հարցականներ է հարուցում...

Ի՞նչ է կատարվում Անդրե Աղասու հետ: Այս հարցը արդեն որերորդ անգամն է, մնում էր անպատասխան նաև Մաստերս մրցաշարի բացմանը նվիրված մամլո ասուլիսում: Նա, հավանաբար, ծանրացած մի անդյուրամարս ուտեստից, ինչպես հայտնի է, տեղից դուրս չէր գալիս: Ինչևէ... սակայն, ինչպես վկայում է ֆրանսիական «Էկիպ» թերթը, ATP մրցաշարի կազմկոմիտեն հավաստում էր, թե Անդրեն գերազանց մարզավիճակում էր Սամփրասի հետ առաջին մրցամարտը հաջողությամբ մղելու համար: Աղասու առողջական վիճակի հանգամանքները չմանրամասնելով բոլորն այդ հայտարարությունն ընդունեցին ոչ այնքան որպես ստույգ ինֆորմացիա, որքան օբյեկտիվ հանգամանքի դրսևորում: Փաստորեն, նրա ժամանակավոր վատառողջությունը ևս մի հարցական էր ավելացնում երկար ու ձիգ ցուցակին:

Այս ցուցակը շարունակ «համալրվում է», սկսած մի շատ կարևոր մրցամարտից ԱՄՆ 1995 թ. բաց առաջնության եզրափակիչից, երբ Աղասին պարտվեց Սամփրասին: Սակայն այդ մրցամարտին նախորդած տասներկու ամիսներին նա չէր դադարում հաղթահարել գագաթից իրեն բաժանող աստիճանները: Բնատուր տաղանդի ու նոր մարզիչ Բրենդ Ջիլբերտի շնորհիվ Անդրե Աղասին ձեռք բերեց հաղթելու մեծ ցանկություն և գեղակին լավատեսություն համեմված իրեն բնորոշ անզուգական շնորհով: Լինելով ԱՄՆ 1994 թ. և Ավստրալիայի 1995 թ. բաց առաջնությունների հաղթող փետրվարին նա դարձավ աշխարհի տասներկուերորդ թիվ 1 ռակետը պատմության մեջ: Դրսևորելով իր համար հազվադեպ կայունություն Աղասին պահպանեց այդ աստիճանակարգը երեսուն շաբաթվա ընթացքում տասնվեց մրցաշարերից տասնհինգում առնվազն կիսաեզրափակիչ հասնելով: Նրա համար հասկանալի գագաթը եղավ ամառը, խանգեց հաղթանակ ամերիկյան մրցաշարերում մինչև ԱՄՆ բաց առաջնության այդ չարաբաստիկ եզրափակիչը, ուր նրան սպասում էր... Սամփրասը:

Շարունակությունը հուսահատեցնող էր, կրծքի վնասվածք, անընդմեջ նահանջ դասակարգման աստիճանում և այլն: Այս միանգամայն զուր համայնապատկերում միակ լուսավոր կետն էր օլիմպիական խաղերի ոսկե մեդալը մի մրցաշար, որ ավելի կոնկրետ նշանակություն ունի, քան մարզական: ԱՄՆ բաց առաջնության այդ «նախախնամյալ» եզրափակիչից ի վեր, այս տարի Սամփրասը հաղթել է նրան երկու անգամ Սան Խոսեում և Ցինցինատիում, առանց անգամ մեկ սեթ կորցնելու ճիշտ տասը գեյմ:

Երբ հայտնի չինեն Անդրե Աղասու տաղանդի վայրկենականությունը, պնդարարում է «Էկիպը», ապա, հավանաբար, կարելի էր հավաստել, որ այդ երեկը ևս նա վերադառնում է «մարտական» դրսևորումներից ծագած հերթական ծանր հիասթափությունը...

Սակայն, ո՞վ գիտի-գուցե դրդրենը ոչ այնքան «մարտական» է, որքան փոքր-ինչ ավելի բարդ, ասենք «կենսամարտական»...

Պատրաստեց
ՍԵՐԳԵՅ ՄԿՐՏՉՅԱՆԸ

ՇԱԽՄԱՏ

Արոս Նաղանյանը հասավ առաջատարին

Թբիլիսիում անցկացվող միջազգային մրցաշարում մեծ վերելքով է խաղում երևանցի երիտասարդ շախմատիստ Արոս Նաղանյանը: Հերթական հանդիպումներում պարտության մատնելով ադրբեջանցի Բաբաևին և վրացի Կաչեյշվիլուն, Նաղանյանը 5 հնարավորից վաստակեց 4.5 միավոր և հասավ մինչ այդ առաջատարը գլխավորող թբիլիսահայ Գեորգի Բագատուրովին:

Երկու անընդմեջ հաղթանակ Թղերաձեի (Վրաստան) և Շուլ (Ադրբեջան) նկատմամբ տարավ 17 ամյա Արման Հայրապետյանը: Հայաստանի երրորդ ներկայացուցիչը Վարդան Գրիգորյանը, հինգերորդ տուրում ոչ-ոքի խաղաց թբիլիսցի գրոսմայստեր Բուխուտի Գուրգենիձեի հետ: Այժմ Հայրապետյանն ու Գրիգորյանը ունեն 2-ական միավոր, բայց առաջինը մեկ խաղ պակաս է անցկացրել:

Գ. Հ.

ՍԵՂԱՆԻ ԹԵՆԻՍ

Զգացվեց մրցափորձի պակասը

Սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից հայտնեցին, որ Ֆրանսիայի սեղանի թենիսի բաց առաջնությանը անհաջող մասնակցեցին Հայաստանի պատվիրակները: Ստուգատեսը մարզաձևի Մեծ մրցանակի խաղարկության առաջին փուլն էր և այդ իսկ պատճառով ուժեղագույն կազմ էր հավաքել: Հայ երեք մարզուհիները՝ Մարիաննա Սահակյանը, Մարինե Բիջոյանը և Լուսինե Հովհաննիսյանը պայքարից դուրս մնացին առաջին իսկ փուլից: Մարիաննա Սահակյանը զիջեց Պալերին (Լյուքսեմբուրգ), Մարինե Բիջոյանը երկու մրցամարտերում էլ պարտվեց կորեացի Լիին և գերմանացի Բյուչերին, իսկ Լուսինե Հովհաննիսյանը զենքը վայր դրեց Խորվաթիայի ներկայացուցիչ Միրոկոնիայի առջև:

Մրցաշարում հաղթեց աշխարհի և օլիմպիական խաղերի չեմպիոնուհի, չինուհի Դեն Յա Պինը:

Նոր մեկնարկ Դանիայում

Սպորտվարչության լրատվական ծառայության հաղորդման համաձայն, նոյեմբերի 30-ին Դանիայում մեկնարկող սեղանի թենիսի միջազգային ավանդական 48-րդ մրցաշարին առաջին անգամ կմասնակցեն նաև մեր հանրապետության ներկայացուցիչները: Սկանդինավյան երկրների և [illegible] հետ պայքարի մեջ կներգրավվեն գյումրեցի Գևորգ Սուվարյանը և երևանցի Արշակ Հարությունյանը:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հանրահայտ թիմերի «սև» չորեքշաբթին

Չորեքշաբթի օրը կայացած ֆուտբոլի Անգլիայի լիգայի գավաթի խաղարկության չորրորդ շրջանը նշանավորվեց բարձրակարգ թիմերի պարտություններով: Այս երկրի առաջնության առաջատար «Նյուքասլ Յունայթեդը» 1-3 հաշվով զիջեց «Միդլսբրոյին»: Շարունակում է անհաջող ելույթները «Մանչեսթեր Յունայթեդը», որն այս անգամ պարտվեց «Լեսթերին» (0-2): Իսկ ամենաանսպասելի արդյունքը գրանցվեց «Բոլթոն»-«Տոտենհեմ Հոթսպուր» մրցամարտում: Երկրորդ դիվիզիոնում հանդես եկող «Բոլթոնը» 6-1 հաշվով ջախջախեց պրեմիեր լիգայի ակումբին: Միայն «Լիվերպուլին» հաջողվեց բարձր պահել հանրահայտ թիմերի պատիվը: Ճնշող, գրոհային ոճով լիվերպուլցիները անցկացրեցին հանդիպումը և 4 գնդակ ուղարկեցին Լոնդոնի «Արսենալի» դարպասը, մինչդեռ սեփականը ընդունեցին երկուսը:

Գերազանցեց իր իսկ նվաճումը

Կուբացի Խոսե Ֆրանսիսկո Ֆերերան առանց ակվալանգի սուզվողի աշխարհի նոր ռեկորդ սահմանեց: Նա առանց թթվածնի 2 րոպե 35 վրկ-ում սուզվեց մինչև 120 մ խորություն և իր իսկ նախկին նվաճումը գերազանցեց 2 մետրով:

20-ամյա աղջիկը մարտահրավեր է նետում փորձառուներին

Գոլֆի «Բրիթիշ օուփըն» մրցաշարի հաղթող դարձավ Էմիլի Կլայը: Էմիլին 1996 թ. մրցաշրջանի հայտնությունն է: Նրա ունակությունները բացառիկ են ճանաչվել: Իր հաջողությունները 22-ամյա Էմիլին վերագրում է ընտանիքին: Նրա հայրը՝ Բոբին մոլի խաղացող է և աղջկան մարզաձևի այբուբենին է ծանոթացրել դեռևս մանուկ հասակում, իսկ մայրը՝ Ռենզին հետևում է աղջկա բոլոր արհեստավարժ շարժումներին և դրանք անգերազանցելի և առանձնահատուկ գտնում:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ֆրանսիայում հաջողություն են ակնկալում Ֆուտիկս աքլորից

Առաջին անգամ ֆուտբոլի աշխարհի առաջնությունը խորհրդանիշ ունեցավ 1966 թ.: Անգլիացի Վիլի կորյունը կոչված էր օգնելու ֆուտբոլիստներին և զվարճացնելու մարզասերներին: Դժվար է գուշակել, արդյո՞ք Վիլին իր ներդրումն ունեցավ Անգլիայի հավաքականի հաղթանակում, սակայն անհավաս ֆուտբոլասերները շարունակեցին բարի ավանդույթը, և դրանից հետո ֆուտբոլային յուրաքանչյուր խաղարկային փառատոն չէր կայանում առանց խորհրդանիշի: Միևս չէ, որ դրանք օգնում էին տանտերերին հաջողության հասնելու: Խորհրդանիշներից առավել «գործուն» էին գերմանականը (1974 թ.) և արգենտինյանը (1978 թ.):

Երեկ, Փարիզում ներկայացվեց 1998 թ. Ֆրանսիայում կայանալիք ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության խորհրդանիշը: Ֆուտբոլի համաժողովրդային «դարահանդեսի» մասնակիցների ուշադրությունը գրավեց բարձր կատարի Ֆուտիկս մականունով աքլորը: «Ինչո՞ւ հենց աքլոր և այն էլ Ֆուտիկս անունով» հարցին, «Ֆրանսիա 98» կազմկոմիտեի նախագահ Միշել Պլատինին պատասխանել է. «Աքլորը խորհրդանիշն է Ֆրանսիայի: Այն՝ դաջված է նաև Ֆրանսիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի զինանշանին: Իսկ Ֆուտիկսը հեշտ է արտասանվում աշխարհի բոլոր լեզուներով: Ես ուրախ կլինեմ, եթե Ֆուտիկս աքլորը կլինի ֆրանսիացիների [illegible] կյանքում երկու տարի [illegible]

Հ.Ն.

ԱՆԳԼԻԱ

Կանչելսկիսի երկրպագուհիները խնդիրներ են ստեղծում անձնական կյանքում

Ռուսաստանցի հանրահայտ ֆուտբոլիստ Անդրեյ Կանչելսկիսը, դառնալով արտասահմանյան հեռուստաընկերությունների հատուկ հաղորդման հերոս, միանգամայն բավականին հանրահայտ դարձավ աշխարհում, համալրելով աշխարհահռչակ «աստղերի» շարքը:

Ժամանակին Անդրեյը հանդես է եկել Կիևի «Դինամոյում» և «Մանչեսթեր Յունայթեդում»: Այսօր նրա հիմնական աշխատավայրը «Էվերտոն» ակումբն է: Ժամանակ առ ժամանակ նա հրավիրվելով Ռուսաստանի հավաքական, այս երկրի պատիվն է պաշտպանում ամենապատասխանատու մրցումներում: Ցավոք, հայրենիքում Կանչելսկիսի համար չստեղծվեցին անհրաժեշտ պայմաններ, ինչպիսիք են շահավետ պայմանագիրը և կյանքի հիանալի պայմանները, հիմնականում որոնց շնորհիվ էլ նա դարձավ մեծ ֆուտբոլիստ:

Այսօր նրան առավել լավ ճանաչում և սիրում են «Էվերտոնի» երկրպագուները: Ավելի ճիշտ, երկրպագուհիները, որոնք շատ խնդիրներ են ստեղծում Անդրեյի կնոջ Ինեսայի համար: Վերջինս նշում է. «Անդրեյին բազմաթիվ նամակներ ու լուսանկարներ են ուղարկում, զանգահարում են և սեր խոստովանում: Հիմնականում դրանք 13-14 տարեկան աղջնակներ են: Ես չեմ վրդովվում, այլ, ընդհակառակը, ուրախ եմ, որ ամուսինս համընդհանուր սեր և հարգանք է վայելում»:

Հ.Ն.

«ՖՈՐՄՈՒԼԱ-1»

Չեմպիոնների թիմում առճակատում

Պորտուգալիայի Էստորիլի խաղարկում այս օրերին նախամեկնարկային տեստ են անցնում «Ֆորմուլա-1» մրցումների ավտովարորդները: Սակայն, երբ Ֆրենկ Ուիլյամսի կանխավարժած ավտոմեքենաներում լրագրողների ուշադրության կենտրոնում են Ժակ Վիլնյովը և Խայնց-Խարալդ Ֆրենցենը, որոնք այստեղ «ամենաարագ վայրկյաններն են» ցույց տալիս, ապա «Բենետոնի» գլխավոր հերոսը՝ Ալեքսանդրո Նանինին, որը 1990 թ. ուղղաթիռի վթարից ստացած ծանր վնասվածքից հետո կրկին մեծ սպորտ է վերադարձել և նստել «Ֆորմուլա-1» ավտոարշավի մեքենաներից մեկի ղեկին: Մինչ այդ առճակատում է սկսվել չեմպիոն թիմի՝ «Ուիլյամսի» և նրա գլխավոր ձևավորող Ադրիան Նյուիի միջև, որը պատրաստվում է փոխել աշխատավայրը: Ըստ լուրերի, Նյուին մի շարք հեռանկարային առաջարկներ է ստացել, մասնավորապես «Մակլարենից»:

«Գիտականը» 40 հազար դոլար շահեց

Հավայան կղզիների առափնյա մասում ավարտված սերֆինգի ներկայացուցչական միջազգային մրցաշարին մասնակցեցին մոլորակի բոլոր ուժեղագույն արհեստավարժ մարզիկները: Տղամարդկանցից ստեղծի Կեյտը Ժակուն, լավ ուսումնասիրելով ստեղծի ալիքի «բնավորությունը» և «կամակոր խառնվածքը», իրեն ենթարկեց բնական տարերքին և հաղթելով վաստակեց 40 հազար դոլար:

ԱԶԳ **օրվա հետքերով**

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ԼԻՍԱԲՈՆԻՑ ԱՌԱՋ

Գոբլը Ղարաբաղի համար «անցումային կարգավիճակ» է առաջարկում

Սկիզբը էջ 1

Այս պայմաններում ճնշումը շատ ավելի թույլ կլինի: Բայց Հայաստանը մեծապես շահագրգռված է այդպիսի կարգավիճակ երաշխավորելու հարցում: Իսկ Ադրբեջանն էլ, կարծում եմ, կողջունի համաձայնությունների մի ինչ-որ տարբերակ, որը կկարգավորի կացությունը: Իհարկե, չեմ կարծում, որ դա հեշտ գործ է: Չեմ կարծում նաև, որ դա կարող է տեղի ունենալ մի քանի ամսվա ընթացքում: Բայց կարելի է ենթադրել նաև, որ արևմտյան ճնշման թուլացումը կարող է մղել կողմերին այնպիսի փոխզիջումների, որոնք կարող են խաղաղություն բերել տարածաշրջանին:

Ղարաբաղի նախագահական ընտրությունների առնչությամբ Փոլ Գոբլը գտնում է, թե «Մարդկանց ցանկացած խումբ իրավունք ունի արտահայտել իր կարծիքը ժողովրդավարական ընտրություններում: Սակայն այն հանգամանքը, որ այս ընտրությունները ստեղծում են մի կառավարություն, որն օժտված է ժողովրդավարական օրինականությամբ, ավելի է դժվարացնում առանց այն էլ դժվարին բանակցությունները, որոնք պետք է ավարտին հասցնեն բազմաթիվ կյանքեր խլած այս ահավոր պատերազմը»:

Լիզ Ֆուլերն իր հերթին գնահատելով ինքնորոշման իրավունքի և տարածքային ամբողջականության սկզբունքների բախման իրողությունը, նշում է, թե այս երկու իրավունքների լուծված հանգամանքը միջազգային համայնքի մեծ ձախողումներից մեկն է. «Երբ պատմաբանները մի օր ուսումնասիրեն պատմական այս հատվածը, թերևս, գտնեն այն եզրակացությունը, որ միջազգային համայնքի անկարողությունը նախաձեռնելու այս երկու սկզբունքների հակասության ուղիների որոնումը 1989 թվականից հետո ընկած ժամանակաշրջանի քաղաքական, ռազմական և ինտելեկտուալ ամենախոշոր ձախողումներից մեկն է եղել», ասում է տիկին Ֆուլերը:

Նրա կարծիքով, միջազգային համայնքի կողմից չճանաչված պետությունների հիմնախնդիրները ազգերի ինքնորոշման իրավունքի և տարածքային ամբողջականության սկզբունքների հակասության մի հայեցակետն է միայն:

Լիզ Ֆուլերն իր ուրույն կարծիքն ունի նաև ԼՂՀ նախագահական ընտրությունների մասին. ավելի լավ է ունենալ ժողովրդի կողմից ընտրված նախագահ և խորհրդարան չճանաչված պետություններում, քանի որ այդ դեպքում ընտրված անձը կամ մարմինը ժողովրդական մանդատ կունենան բանակցելու միջազգային տվյալ պետության կարգավիճակի որոշման քաղաքական համաձայնագրի շուրջ: Լեռնային Ղարաբաղի դեպքում ես 100 տոկոսով համամիտ եմ Ժիրայր Լիպարիտյանի հետ, որը գտնում է, թե ԵԱՀԿ փաստաթղթերում արձանագրված է, որ Ղարաբաղը Մինսկի եզրափակիչ խորհրդաժողովին պետք է մասնակցի ընտրված ներկայացուցիչների միջոցով, ուրեմն և ընտրություններն ապօրինի անվանելն անտրամաբանական է:

Լիզ Ֆուլերը գտնում է, որ չճանաչված պետություններում անցկացվող ընտրություններն արդյունավետ միջոց են ճնշում գործադրելու համար այն պետությունների վրա, որոնցից նրանք ցանկանում են անկախանալ: Այդ ընտրությունները նպատակ ունեն նաև ցուցադրելու միջազգային համայնքին, որ չճանաչված պետությունները ցանկանում են անկախանալ միմիայն ժողովրդավարական միջոցներով:

Վերջում տիկին Ֆուլերն ավելացրել է, հայտնի երգչուհի Ջանիս Ջոփլինն այսպիսի տողեր ունի՝ ազատությունն այն է, երբ կորցնելու ոչինչ չունես: Ղարաբաղի համար երգչուհու այս տողը կարելի է փոխադրել այսպես՝ ընտրություններն այն են, երբ կորցնելու ոչինչ չունես:

«Ազգի» կողմից ավելացնենք, որ «Ազատություն» ռադիոկայանի նույն հաղորդման ընթացքում հեռասփռվեցին նաև Ռուսաստանի ԳԱ ազգագրության և մարդաբանության ինստիտուտի տնօրեն, անվանի քաղաքագետ Վալերի Տիշկովի, ինչպես նաև կովկասագիտության ռուսական գիտահետազոտական ինստիտուտի փոխտնօրեն Ալեքսանդր Իսկանդարյանի տեսակետները Լիսաբոնյան հանդիպման և առհասարակ ղարաբաղյան հիմնահարցի մասին: Մեր կողմից առավել կարևորելով պրոֆ. Տիշկովի կարծիքը, ամփոփ ներկայացնում ենք այն:

Պատասխանելով այն հարցին, թե ինչպե՞ս է գնահատում հակամարտության կարգավորման հեռանկարները, նկատի ունենալով հակամարտ կողմերի ռազմաստրատեգիական ուժերի հավելակշիռը, պրոֆ. Տիշկովն ասաց, որ ճիշտ չէր լինի խոսել տարածաշրջանում հակամարտ կողմերի ուժերի հստակ հարաբերակցության մասին, քանի որ դրանք կայուն չեն, այլ շարունակ ենթակա են փոփոխության: Հետևաբար ինքը չի կարծում, որ կողմերից որևէ մեկն ունի ռազմաստրատեգիական միանգամայն հստակ առավելություն: Եթե Ադրբեջանն ուժեղ է ազգագրական թվի տեսակետից, ապա ռազմական կազմակերպվածության առումով նախապատվությունը պետք է տալ Ղարաբաղին: Սակայն ընդհանուր առմամբ, այդ հարաբերությունը ևս փխրուն է և փոփոխական: Այնպես որ, միայն քաղաքական կարգավորումն է, որ կարող է հանգուցալուծել հակամարտությունը:

Մյուս կողմից, պրոֆ. Տիշկովը գտնում է, որ ներկայիս ստատուս քվոյի անորոշ պահպանումը իրեն թվում է խիստ անհավանական, քանի որ դա կբերի կողմերի անընդհատ հյուծմանը, ինչը կմղի երկու ժողովուրդներին ընդվզել իրենց առաջնորդների դեմ: Հետևաբար, դժվար է պատկերացնել, որ կողմերից որևէ մեկը փորձի առաջնորդվել «Պատերազմ մինչև հաղթանակ» կարգախոսով: Դա կավարտվի աղետով, որը չեն կարող թույլ տալ ոչ պատերազմող կողմերը, ոչ էլ միջազգային հանրությունը:

Քաղաքագետի կարծիքով, բարձր գնահատականի են արժանի ԵԱՀԿ խաղաղարար ջանքերի մեջ Անդրկովկասի ներգրավումը, ինչպես նաև Ռուսաստանի ակտիվ մասնակցությունը ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման գործում: Սակայն առայժմ այդ ջանքերը չեն արդյունավորվել, քանի որ գոյություն ունի անհամաձայնություն ԵԱՀԿ-ի և Ռուսաստանի միջև: Երկուսի միջև դրսևորվել է որոշ անհամակարգողություն, կասկածամտություն և մրցակցություն: Եվ դա միջնորդների գլխավոր թերացումն էր:

Ինչ վերաբերում է հակամարտության կարգավորման գործում Ռուսաստանի դիվանագետների միջնորդությանը, ապա ՌԴ ԳԱ ազգագրության ինստիտուտի տնօրենի կարծիքով, նրանք հաճախ չեն բերել անհրաժեշտ ակտիվություն, ինչը հուշում է, որ այդ դիվանագետներն այլևս տեղ չունեն այս գործում և պետք է փոխարինվեն նորերով:

Պրոֆ. Տիշկովի կարծիքով, ավելի արդյունավետ, հետևաբար նախընտրելի պիտի լիներ, որ հակամարտ կողմերն իրենք իրենց միջև նստեին բանակցության և փորձեին սեփականացնել այն: Այլ խոսքով, ինքը դեմ է յափշտակված ծավալի հասնող միջամտությանը, ինչպես դա պատահեց Հարավսլավիայում: Նրան թվում է, որ հակամարտ կողմերն ավելի տրամադիր են ուղղակի երկխոսությամբ լուծել հարցը, ձև գտնելով նաև հակամարտության հետ առնչվող Հայաստանի մասնակցությանը:

Վերջում, Վալերի Տիշկովը հույս հայտնեց, որ նկատի ունենալով Լիսաբոնյան գագաթաժողովի բարձր մակարդակը և լրջությունը, այն կարող է ծառայել հակամարտության կարգավորման նպաստող ուղիների որոնմանը:

Ինչ վերաբերում է Ալեքսանդր Իսկանդարյանի կարծիքին, գոհանանք այն նշումով, որ նա, ընդհանրապես, մեծ հույսեր չի կապում գագաթաժողովի հետ, նկատի ունենալով Ռուսաստանի և ԵԱՀԿ մյուս անդամների միջև առկա տարակարծությունները, որոնք, նրա ասելով, վերջին շրջանում առավել կարծրացել են:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
3 սենյականոց բնակարան, ավտոտնակով, Աղայանի փողոցում:
ՀԵՌԱԽՈՍՆԵՐ՝
25-11-87, 58-18-41

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
4 սենյականոց բնակարան (ընդհ. մակ.՝ 95 քմ, բնակ. մակ.՝ 65 քմ) քարե շենքի 4-րդ հարկում, ունի վերնահարկ (45 քմ) Ընդհանուր մակ.՝ 140 քմ. Աջափնյակում (Հանրապետական հիվանդանոցի մոտ):
Հեռախոսներ 34-25-86 տուն, 58-18-41 աշխ (ժ 13^{00}-18^{00})

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
3 սենյականոց բնակարան, Դեմիրճյան 40 շենք, բն. 20:
Հեռախոս՝ 52-67-28

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
լորի վանդակներ նախատեսված մինչև 5000-ի համար:
Զանգահարել 58.18.41, ժամը 14-ից հետո:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
Առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղ-ավտոտնակով և երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաև մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:
Զանգահարել
27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

D I A N A
ԳՈՎԱԶԴԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՆԱԿՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ
Նյութեր դիզայներական և ձևավորման աշխատանքների համար:
Աշխ. օր. ժամը 10.00-18.00
Հասցե՝ Մ. Մաշտոցի 31, հեռ. 53-26-80

1997 Թ. ՊԱՏԻ ՄԵԾԱԴԻՐ ՕՐԱՑՈՒՅՑ

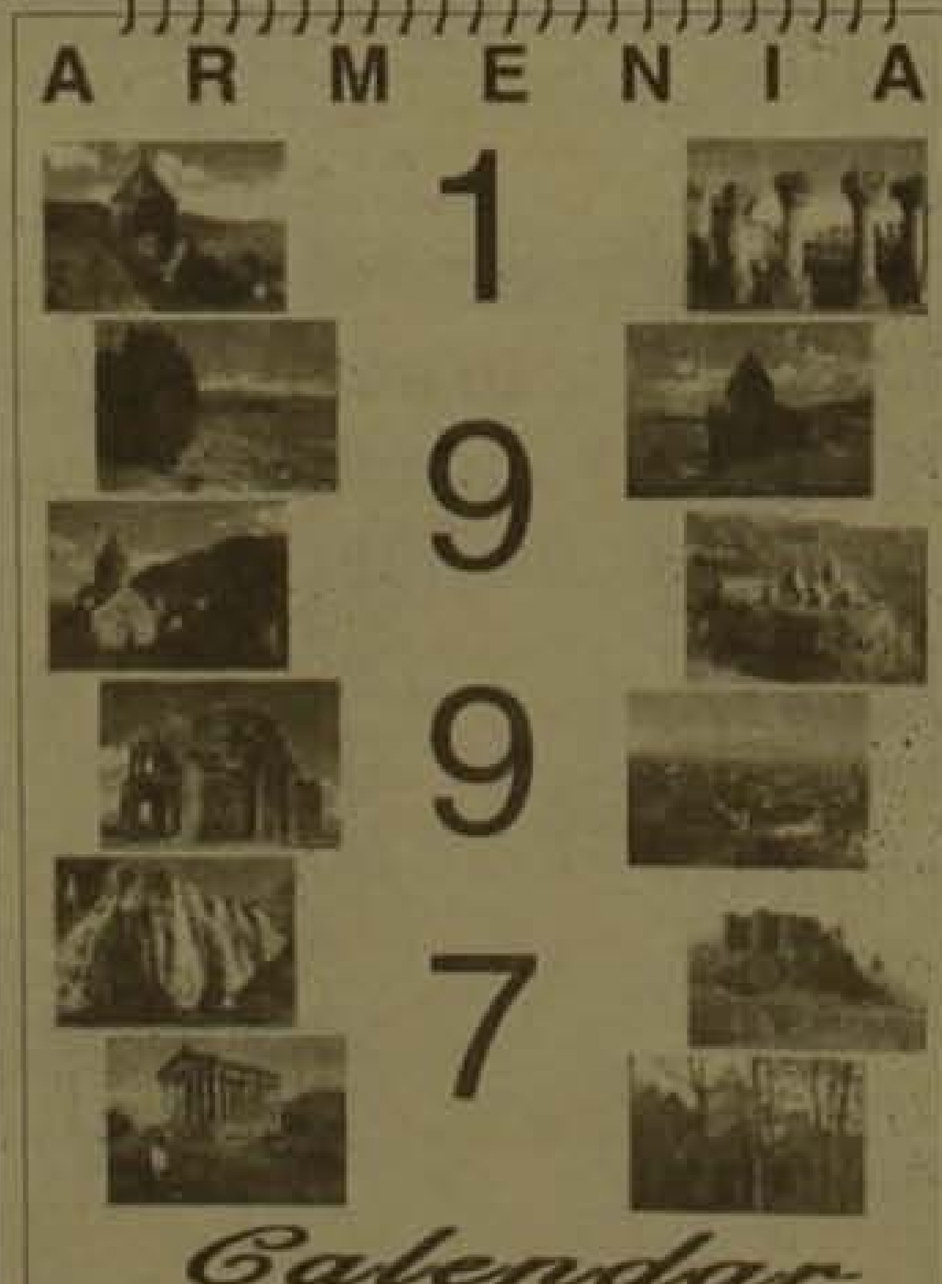

ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ՆՎԵՐԸ ՁԵՐ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԻՆ

ԿԱՐՈՂ ԵՔ ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼ ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆ ԹԻՎ 1.2 ԳՐԱՍԵՆՅԱԿՆԵՐՈՒՄ, «ՆՈՐՔ», «ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ» ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՆԵՐՈՒՄ

«ԱՅԱՔՍ» ՖԻՐՄԱՆ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ՓԱՐԻԶ՝ ՏՈՆԵԼՈՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴԸ ԵՎ ԱՄԱՆՈՐԸ

Դեկտեմբերի 19-26-ը, դեկտեմբերի 26-ից հունվարի 2-ը
8 օր / 7 գիշեր
**** հյուրանոց CONCORDE SANT LAZARE XIX դ., կառույց Փարիզի կենտրոնում

Ծրագիր

1 օր-Ժամանում, երեկոյան զբոսանք Փարիզով և Սենայով
2 օր-Էքսկուրսիա քաղաքով
3 օր-Լուվր
4 օր-Վերսալ
5 օր-Էքսկուրսիա Լուարայի դղյակներով
6 օր-Էքսկուրսիա «Դիսնեյլենդ»
7 օր-Ազատ օր
8 օր-Մեկնում

Տոնական ընթրիք «Լիդո» կամ «Մաէստրո» ռեստորանում

ԵՐԵՎԱՆ, ՊՈՒՇԿԻՆԻ Փ. 43/ա ՀԵՌ. 531573, 538845, 531615

ВНИМАНИЕ
Организация приглашает на работу женщину в возрасте от 35 до 45 лет с хорошим знанием английского языка. Обеспечивается индивидуальное обучение работе с персональным компьютером и бухгалтерии в течение испытательного срока.
☎ 52 63 13

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ
Ս/թ նոյեմբերի 28-ին «Հայագրոբանկի» բակում կորել է ռադիոտելեֆոնային «Սենաո» մակնիշի ձեռքի հեռախոս: Գտնողին խնդրվում է զանգել 53-37-39: Խոստանում եմ դրամական պարգև:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 1-ին հարկում, Դեմիրճյան 47 շենք:
Հեռախոսներ
58-18-41, 52-30-56

«ԱՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԵՌԱԽՈՍ՝ 589167, 581351

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երևան-23, Արշակունյաց 2 ... Պատվեր 69149 ... 2234 Տպաքանակը 4000 Ստորագրված է տպագրության՝ 28. 11. 1996 Գինը՝ 75 դրամ